

SÚDNA RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

324/2024

UZNESENIE SÚDNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 19. septembra 2024

k Správe Európskej komisie o právnom štáte na Slovensku zo dňa 24.7.2024

Súdna rada Slovenskej republiky

po prerokovaní Správy Európskej komisie o právnom štáte na Slovensku zo dňa 24.7.2024 konštatuje, že správa je neobjektívna a neodráža skutočný stav právneho štátu na Slovensku.

Správa

- ignoruje stanovisko členov súdnej rady zo dňa 6.2.2024 poskytnuté v rámci konzultácie s Európskou komisiou, týkajúce sa potreby zmeny trestnej politiky štátu, zrušenia Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku, nezávislosti členov súdnej rady, problémov súvisiacich s novou súdnou mapou;
- nezohľadňuje rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky týkajúce sa tém, ktoré boli predmetom konzultácie;
- nesprávne interpretuje novú právnu úpravu ustanovení týkajúcich sa trestného činu ohýbania práva;
- viaže v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky boj proti korupcii na existenciu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a na obmedzenie oprávnenia generálneho prokurátora rušiť právoplatné rozhodnutia v prípravnom konaní;
- nereflektuje na alarmujúci stav výkonu súdnictva po zmene súdnej mapy;
- neobsahuje dôvody odvolania predsedu súdnej rady z funkcie predsedu a pravdivé dôvody odstúpenia predsedu Špecializovaného trestného súdu.

Súdna rada Slovenskej republiky v reakcii na Správu Európskej komisie o právnom štáte na Slovensku zo dňa 24.7.2024 prijala stanovisko, ktoré tvorí prílohu tohto uznesenia.

Overovateľ: Peter Šamko

CR-22/2024-5541

Marcela Kosová, v. r.
p r e d s e d n í ě k a
Súdnej rady Slovenskej republiky

**Stanovisko Súdnej rady Slovenskej republiky k Správe o právnom štáte 2024
vypracovanej v Bruseli dňa 24.07.2024 (ďalej aj ako „Správa“)**

Ignorovanie stanoviska členov Súdnej rady Slovenskej republiky

Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) znepokojene konštatuje, že Správa nereflektuje na stanovisko deviatich členov súdnej rady, ktoré bolo doručené v rámci konzultácií s Európskou komisiou zástupcom Európskej komisie dňa 06. 02. 2024. Z tohto stanoviska vyplýva, že možnosť odvolať členov súdnej rady bola prijatá zmenou Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v decembri 2020. Do roku 2018 táto možnosť bola tiež, avšak Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) túto možnosť zrušil (PLz. ÚS 2/2018). Na toto rozhodnutie Ústavného súdu SR kritizované verejne aj predsedom súdnej rady zareagovala predchádzajúca vláda opäť zakotvením možnosti „kedykoľvek“ odvolať členov súdnej rady. Ide teda o akýsi návrat k pôvodnému stavu, ktorý v minulosti využil aj prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska v roku 2014, odvolaním členov súdnej rady vymenovaných predchádzajúcim prezidentom Slovenskej republiky. Členovia súdnej rady poukázali tiež na to, že Ústavný súd SR uznesením PL. ÚS 12/2022 z 12. 10. 2022 „považuje za neodôvodnenú obavu navrhovateľov založenú na tvrdení, že zvýraznením oprávnenia odvolávať členov súdnej rady kedykoľvek v priebehu ich funkčného obdobia ústavodarca zavádza neakceptovateľnú ingerenciu výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že polovicu členov súdnej rady tvorenú sudcami budú môcť odvolať z funkcie (napr. z dôvodu straty dôvery) len sudcovia, t. j. vplyv orgánov zákonodarnej a výkonnej moci sa napadnutým ustanovením druhej vety čl. 141a ods. 5 ústavy na fungovanie súdnej rady nijakým spôsobom nezvyšuje.“

Na otázku Európskej komisie „*Aké sú doterajšie skúsenosti s fungovaním súdov a súdnictva v širšom zmysle podľa novej súdnej mapy? Máte nejaké hodnotenie vplyvu novej súdnej mapy na a) finančné zdroje, b) ľudské zdroje, c) efektívnosť na súdoch?*“ členovia súdnej rady odpovedali, že podľa vyjadrení predsedov okresných súdov (aj na zasadnutiach súdnej rady), pri ktorých boli zriadené pracoviská z bývalých okresných súdov vyplýva, že ide o krok, ktorý nepriniesol žiadny pozitívny efekt. Práve naopak, kladie vyššie finančné nároky na chod súdov, komplikuje prácu administratíve a sudcom a účastníci konaní nemali ako pocítiť akýkoľvek benefit. Nová súdna mapa bola schválená bez toho, aby sa vypočuli odborné názory sudcov. Nevyriešila základný problém, ktorý tkvie v nedostatku ľudských zdrojov a nedostatočného finančného ohodnotenia administratívneho a odborného aparátu. Ústavný súd SR vyhlásil v decembri 2023, že niektoré legislatívne zmeny súdnej reformy sú protiústavné a zasahujú do nezávislosti súdnictva a jednotlivých sudcov a do práv rodinných príslušníkov sudcov. Jednalo sa o zásah do súkromia plnoletých detí v dôsledku preverovania a realizácie kompetencií súdnou radou ako aj zásah do hmotného a sociálneho zabezpečenia sudcov,

ktorým boli zrušené príplatky k náhrade príjmu a k nemocenskému po uplynutí 60 dní práceneschopnosti.

K § 363 Trestného poriadku bolo členmi súdnej rady uvedené, že možnosť generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) rozhodovať podľa § 363 Trestného poriadku je nutné považovať za potrebný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý dokáže účinne napraviť podstatné nezákonnosti v postupoch, či rozhodnutiach orgánov činných v trestnom konaní. Generálny prokurátor ako vrcholový predstaviteľ prokuratúry musí mať k dispozícii účinný právny prostriedok na nápravu pochybení spôsobených v prípravnom konaní. Ústavný súd SR rozhodnutím PL. ÚS 1/2022-270 nevyhovel návrhu skupiny poslancov, ktorým napadli § 363 až § 367 Trestného poriadku, ktoré upravujú zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní.

Na otázku Európskej komisie *„Do akej miery podľa Vás podporia navrhované legislatívne úpravy Trestného zákona a Trestného poriadku (vrátane trestov, premlčacích lehôt, spolupráce, počtu dotknutých prípadov korupcie) úsilie Slovenska v boji proti korupcii a korupcii na vysokých miestach? Vnímate v tomto smere naliehavú potrebu reformy?“* členovia súdnej rady odpovedali, že počet stíhaných trestných činov korupcie sa výraznejšie nemení už 20 rokov a osciluje v priemere medzi cca 110 až 250 prípadov ročne, pričom v týchto číslach je zahrnutá aj tzv. drobná korupcia. Navrhované zmeny v Trestnom zákone a Trestnom poriadku žiadnym spôsobom nezabránia v odhaľovaní korupčnej, či inej trestnej činnosti, nakoľko nelimitujú políciu v jej činnosti. Vzhľadom na neprimerané trestanie v SR najmä pri majetkových a tzv. drogových trestných činoch je reforma trestnej politiky štátu v oblasti trestania nevyhnutná a naliehavá. Súdna rada prijala k Správe o stave právneho štátu uznesenie č. 364/2023 z 17. októbra 2023, podľa ktorého vzala na vedomie túto správu, avšak upozornila na nutnosť reformy trestnej politiky štátu, a to najmä zavedením konzistentnej a modernej filozofie trestania založenej na restoratívnej justícii a reagujúcej na v súčasnosti vysoký počet väznených osôb, zabezpečením primeranosti trestov a zabezpečením dodržiavania ľudských práv vo väzenstve.

Na otázku Európskej komisie *„Do akej miery podľa vás podporia plánované inštitucionálne zmeny protikorupčných subjektov špecializovaných na potláčanie korupcie efektívny boj Slovenska proti korupcii? Považujete zrušenie špecializovaných orgánov za naliehavú potrebu reformy, alebo sú podľa vás aj iné možné riešenia?“* členovia súdnej rady odpovedali, že podľa vládneho návrhu zákona sa zrušuje Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „Úrad špeciálnej prokuratúry“), pričom odhaľovanie korupcie ako aj inej trestnej činnosti je v kompetencii polície a nie prokuratúry, t. j. zrušenie jednej súčasti prokuratúry nebude mať žiadny vplyv na efektívny boj proti korupcii zo strany polície. To platí o to viac, keď už teraz na každej krajskej prokuratúre existujú špecializované oddelenia, na ktoré majú prejsť trestné veci z Úradu špeciálnej prokuratúry a aj niektorí prokurátori z Úradu špeciálnej prokuratúry, teda špecializácia pre vybrané trestné činy zostane aj naďalej zachovaná, a to aj na úrovni dozoru nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní.

K témam zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry a zmeny trestných kódexov súdna rada zaslala Európskej komisii zoznam celkom 11 mediálnych výstupov členov súdnej rady, ktorých obsah nie je v správe premietnutý.

Hodnotiaci úsudok, že zmeny v trestnom práve vyvolávajú obavy, pokiaľ ide o účinný boj proti korupcii a o ochranu finančných záujmov Správa Európskej komisie oprela o jediný zdroj, a tým je názor mimovládnej organizácie Transparency International, pričom názor členov súdnej rady do úvahy Európska komisia nevzala. Na margo uvedeného je potrebné uviesť, že mimovládna organizácia Transparency International Slovensko (ďalej len „TIS“) prešla v nedávnom období, čo sa týka hodnotenia právneho štátu a sudcov **reputačným fiaskom**, keď v rozpore so stanoviskom Poradnej rady európskych sudcov č. 17 z roku 2014 o hodnotení sudcov zostavila hodnotiaci rebríček sudcov.¹⁾ Mimovládna organizácia TIS mylne informovala vo svojich výstupoch o fungovaní súdnej rady aj v nedávnom období.²⁾ **Z uvedených dôvodov by mal byť tento zdroj dôkladnejšie preverený z hľadiska dôveryhodnosti jeho záverov, ktoré by mali byť podrobené krížovej kontrole.**

V súvislosti s procesom prijatia zmien v trestnom práve je potrebné poukázať na to, že pozornosti Európskej komisie ušlo, že proces prijatia súdnej mapy v roku 2021 sprevádzali protesty sudcov a netransparentný legislatívny proces. Ústavný súd SR napokon nevyslovil nesúlad prijatých zmien v organizácii súdnictva v dôsledku takéhoto legislatívneho procesu.³⁾

Európska komisia v správe neuviedla, že niektoré časti schválenej reformy súdnictva z roku 2021 vyhlásil Ústavný súd SR za protiústavné.⁴⁾

Pokiaľ ide o odvolávanie členov súdnej rady, Európska komisia napriek tomu, že disponovala informáciou o tom, že Ústavný súd SR ústavné sťažnosti odvolaných členov odmietol⁵⁾, túto podstatnú skutočnosť v správe neuviedla. Z rozhodnutia Ústavného súdu SR vyplýva, že:

Bod 25: „Za daných okolností sa preto javí (hoci na prvý pohľad paradoxne) podstatnou a veľmi dôležitou jediná istota spočívajúca v tom, že člen súdnej rady môže byť odvolaný kedykoľvek. Úvahy o proklamovanej istote zodpovedajú aj koncepcii úpravy de constitutione et de lege lata, podľa ktorej nominant konkrétneho (nominujúceho) politického subjektu reprezentuje v súdnej rade práve daný politický orgán. Ak teda vláda alebo národná rada nadobudnú predstavu o potrebe odlišnej reprezentácie v súdnej rade, reprezentant môže byť z pozície člena súdnej rady odvolaný a na jeho miesto môže byť v logickej a časovej nadväznosti vymenovaná odlišná osoba...“

28. *„Ak ide o námietku narušenia materiálneho jadra ústavy odvolaním sťažovateľov, nie je dôvod nezotrvať na záveroch uznesenia sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022, kde ústavný súd konštatoval, že žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa zriadenia, ústavného postavenia, kreovania a pôsobnosti súdnej rady nemožno zahrnúť pod materiálne jadro*

¹⁾ <https://rm.coe.int/ccje-2014-opinion-no17-sk/16809ec9cd>
<https://www.topky.sk/cl/10/2498383/Transparency-International-Slovensko-ma-stiahnut-hodnotenie-sudcov--odporuca-vedenie-Sudnej-rady>

<https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1202-netransparentne-hodnotenie-sudcov-transparency-international-slovensko>
<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/664071-minister-karas-sa-pripojil-ku-kritike-rebricku-sudov-ten-v-minulosti-poukazal-na-problemovu-sudkynu/>

²⁾ <https://www.sudnarada.gov.sk/predsednicka-sudnej-rady-slovenskej-republiky-reaguje-na-hodnotenie-formalnej-nezavislosti-institucii/>

³⁾ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/455/20231206>

⁴⁾ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2024/14/20240214>

⁵⁾ <https://sudnamoc.sk/ustavny-sud-sr-rozhodol-o-staznostiach-odvolanych-clenov-sudnej-rady/>

slovenskej ústavy (bod 57 uvádzaného uznesenia). V nadväznosti na to ústavný súd akcentuje, že v bode 67 poukazovaného uznesenia vztiahol platnosť tohto úsudku *expressis verbis* aj na ostatnú vetu čl. 141a ods. 5 ústavy, kde ústavodarca zakotvil možnosť odvolania členov súdnej rady kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia.“

45. „O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím orgánu štátu (v danom prípade napadnutým uznesením vlády a napadnutým uznesením národnej rady, pozn.) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to buď pre nedostatok relevantnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (m. m. napr. I. ÚS 286/2023). Ústavný súd je toho názoru, že so zreteľom na závery uvedené v tomto uznesení chýba príčinná súvislosť medzi napadnutým uznesením vlády a argumentačnými líniami sťažovateľiek a sťažovateľa 3 uvedenými v podaných ústavných sťažnostiach, ako aj medzi napadnutým uznesením národnej rady a dôvodmi ústavnej sťažnosti sťažovateľa 4.“

46. „So zreteľom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavných sťažností dospel k zisteniu, že **napadnuté uznesenie vlády nesignalizuje možnosť porušenia základných práv sťažovateľiek a sťažovateľa 3 zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a napadnuté uznesenie národnej rady nezakladá porušenie základných práv sťažovateľa 4 zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy**. Z toho rezultuje, že dôvodnosť ústavných sťažností sťažovateľov nie je potrebné preskúmať po ich prijatí na ďalšie konanie. Podané ústavné sťažnosti preto ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.“

Na základe vyššie uvedeného **vyvstáva otázka hraníc kompetencie Európskej komisie vo vzťahu k rozhodnutiu vnútroštátneho Ústavného súdu SR a ústavy členského štátu. O legalite odvolania členov súdnej rady rozhodol Ústavný súd SR ako o akte, ktorý bol ústavne konformný.**

Súdna rada so znepokojením konštatuje, že v správe Európskej komisie sa nenachádza zmienka o dôvodoch odvolania predsedu súdnej rady Jána Mazáka z funkcie predsedu, hoci o nich Európske komisia mala od 17. apríla 2024 vedomosť. Tieto dôvody spočívajúce v nelegálnych svojvoľných lustráciách sudcov (vrátane tých sudcov, ktorí rozhodovali politicky citlivé prípady alebo sa kriticky vyjadrovali ku krokom Jána Mazáka) sú natoľko závažné, že by mali byť obsahom správy o stave právneho štátu a záujmu Európskej komisie.⁶⁾ Nezáujem Európskej komisie o takéto kroky bývalého predsedu súdnej rady sú poľutovaniahodným signálom pre slovenskú justíciu.

Európska komisia v správe nevenovala dostatočnú pozornosť rozhodnutiu Ústavného súdu SR o odmietnutí ústavnej sťažnosti Jána Mazáka⁷⁾, z ktorého vyplýva okrem iného aj neúspešný pokus o obštrukciu vykonaný Jánom Mazákom pri jeho odvolávaní. „Z návrhu na odvolanie sťažovateľa z funkcie súdnej rady v prípadoch preskúmaných ústavným súdom sú zrejmé skutočnosti, ktoré možno rozumne posúdiť ako opakované porušenie povinností sťažovateľa ako predsedu súdnej rady. Aj keby ústavný súd preskúmaním ďalších skutkov sťažovateľa

⁶⁾ <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/15534.pdf>

⁷⁾ <https://sudnamoc.sk/rozhodnutie-ustavneho-sudu-sr-k-odvolaniu-z-postu-predsedu-sudnej-rady/>

dospel k záveru o ich ústavnej neudržateľnosti na účel odvolania sťažovateľa z jeho funkcie, nič by to nezmenilo na závere o nedostatku rozporu napadnutého rozhodnutia súdnej rady ako celku s označenými základnými právami sťažovateľa.“ konštatoval Ústavný súd SR.

Súdna rada zdôrazňuje, že sa uznesením č. 212/2024 z 18. júna 2024 (za účelom zvýšenia dôveryhodnosti a autority súdnej rady ako aj súdnej moci) prihlásila k presadzovaniu a implementácii hodnôt správania sa členov súdnych rád uvedených v Správe k Etickému kódexu členov súdnych rád schválenej Valným zhromaždením Európskej siete súdnych rád 9. júna 2023 v Lubľane, Slovinsko, ktorý tvorí prílohu uznesenia súdnej rady č. 292/2023 z 21. júna 2023. K týmto hodnotám patrí: - bezúhonnosť člena súdnej rady, ktorá zahŕňa česťnosť, dôstojnosť, ako aj záväzok dodržiavať najvyšší štandard osobného a profesionálneho správania, - nezávislosť a nestrannosť člena súdnej rady pri výkone mandátu člena súdnej rady, - profesionalita, zodpovednosť a kompetentnosť člena súdnej rady, odborná, komunikačná a organizačná spôsobilosť, schopnosť spolupráce a vzájomného rešpektu, dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania, - transparentnosť. Súdna rada sa tiež prihlásila k presadzovaniu a implementácii odporúčania Kompendia Európskej siete súdnych rád o súdnych radoch, podľa ktorého by nesudcovskí členovia súdnej rady mali spĺňať rovnaké podmienky bezúhonnosti, nezávislosti a nestrannosti ako sudcovia, nemali by byť politikmi a nemali by sa zapájať do politiky počas primeraného obdobia pred a po skončení ich mandátu člena súdnej rady, ako aj počas trvania mandátu člena súdnej rady. Cieľom prihlásenia sa k tomuto odporúčaniam je zabrániť politizácii súdnictva zvnútra alebo zvonka.

Pokiaľ ide o verejné vyhlásenia voči predstaviteľom justície, Správa Európskej komisie opomenula uviesť skutočnosť, že najväčší **zásah do nezávislosti súdnictva a povesti sudcu vykonal sám bývalý predseda súdnej rady Ján Mazák**, keď verejne, aj vo vzťahu k zahraničiu, bezdôvodne osočil sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Františka Moznera v nadväznosti na jeho aktivity v Poradnej rade európskych sudcov.⁸⁾ V správe Európskej komisie absentujú aj verejné vyjadrenia a výzvy bývalej ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky Márie Kolíkovej a predstaviteľom strany SaS pred voľbami vo vzťahu k sudcovským zástupcom – členom súdnej rady.⁹⁾ Pre úplnosť je potrebné uviesť, že Mária

⁸⁾ <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/614935-sikuta-sa-ohradil-voci-mazakovi-ziada-vyvodenie-zodpovednosti/>
<https://dennikn.sk/2696732/predseda-najvyssieho-sudu-konanie-jana-mazaka-nemoze-ostat-bez-povsimnutia-za-jeho-vyroky-ziada-vyvodenie-zodpovednosti/>

⁹⁾ Facebook Márie Kolíkovej, 30.08.2023: V rámci Rady pre obnovu dôvery v spravodlivosť pri Sloboda a Solidarita sme urobili analýzu vyjadrení zo strany médií i sudcov k údajnej kauze týkajúcej sa sudkyne Pamelu Záleskej. Dospeli sme k zisteniu, že žiadna kauza to z pohľadu justície nie je. Nevieme o žiadnom porušení zásad sudcovskej etiky ani právnych predpisov zo strany sudkyne Záleskej. Mohlo by pritom byť predmetom zisťovania v každom súvisiacom trestnom konaní, či v ňom existujú prípadné dôvody na námietku zaujatosti. Súdny systém má na také prípady príslušné právne nástroje, avšak k žiadnemu takému relevantnému zisteniu nedošlo. Všetci členovia Rady sme sa zhodli, že považujeme spôsob, formu, ale aj obsah diskusie k pseudokauze Pamelu Záleskej nie za ojedinelý. Podobne tomu bolo v prípade hodnotenia sudcov zo strany organizácie Transparency International Slovensko, uznesenia k mediálnym útokom na sudcu Harabina, či tzv. debaty o inzulíne. V nadväznosti na uvedené som skonštatovala, že úroveň spôsobu a vedenia diskusie niektorých členiek a členov pripomína obdobie, kedy justíciu ovládal Štefan Harabin. V prvom rade je na sudcoch, či im to takto vyhovuje. Naša Rada sa osobitne zamerala na posledné verejné zasadnutie súdnej rady, kde bola vypočutá sudkyňa Pamela Záleská. Verejné zasadnutie súdnej rady pripomínalo proces, v ktorom je vopred zrejmy vinník. Sudkyňa Záleská dostávala množstvo sugestívnych otázok, ktoré sú neprípustné v spravodlivom procese. Je pritom zarážajúce, že ich kladli sudkyne. Od členiek súdnej rady zastupujúcich sudcov sa prirodzene očakáva, že sú „creme de la creme“ justície, avšak posledné zasadnutie nebolo toho dôkazom, a to pre správanie sudkýň Dany Jelínkovej Dudzíkovej, Eýše Eren Pružinec a Marcely Kosovej. Tieto sudkyne zastupujú sudcov za najväčší volebný obvod pre voľby sudcov do súdnej rady: súdy Bratislavského, Trnavského, Nitrianskeho a Trenčianskeho kraja. Je na sudcoch z tohto volebného obvodu, aby posúdili, či ich tieto sudkyne majú zastupovať aj ďalej a či im takýto spôsob ich zastúpenia vyhovuje, alebo či podajú návrh na zmenu ich zastúpenia. Návrh na odvolanie môžu podať sudcovské rady, alebo kvalifikovaná skupina samotných sudcov zo súdov v tomto obvode.

Kolíková čelí žalobe za jej verejné výroky, že súdnej mape sa bránia skorumpovaní sudcovia.¹⁰⁾ Zarážajúcou je aj skutočnosť, že obsahom správy Európskej komisie nie je nezákonný zásah Národnej kriminálnej agentúry na jednom z bratislavských súdov, ku ktorému sa vyjadrila aj súdna rada¹¹⁾, a v dôsledku ktorej Mária Kolíková odvolala aj predsedu súdu. Odsúdeniahodné verejné výroky bývalej ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky Márie Kolíkovej naďalej pretrvávajú.¹²⁾

Tiež v správe absentuje, že súdna rada zaujala stanovisko¹³⁾ k postupu predsedu Špecializovaného trestného súdu, ktorý bez kompetencie aktívne zhromažďoval informácie operatívneho charakteru od polície na sudcu a jeho dcéru, ako podklad k disciplinárnemu konaniu, ktoré inicioval spolu s predsedom súdnej rady Jánom Mazákom. Súdna rada konštatovala, že „súčasťou opatrení predsedu súdu na zistenie skutkového stavu veci v zmysle § 42 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov nie je získavanie informácií prostriedkami operatívno-pátracej činnosti od orgánov činných v trestnom konaní, nakoľko na konanie predsedu súdu sa nevzťahuje Trestný poriadok, ani zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, a to ani podporne, pretože nejde o postup v trestnom alebo disciplinárnom konaní.“

V správe nie je zmienka, že niektoré médiá dezinterpretovali (aj opakovane) činnosť súdnej rady a fungovanie justície, v dôsledku čoho negatívnym spôsobom ovplyvňujú verejnú mienku a vyvolávajú nenávisť k členom súdnej rady a predstaviteľom súdnej moci.¹⁴⁾

Nie je pravdivé tvrdenie v správe, že v súvislosti s kontrolou pridelovania spisov odstúpil predseda Špecializovaného trestného súdu. Dôvod odstúpenia bol mediálne prezentovaný ako dôsledok nelegálnej lustrácie sudcu a jeho dcéry pri výkone oprávnení disciplinárneho navrhovateľa, ako je uvedené vyššie v texte.

Iniciatíva Za otvorenú justíciu nie je sudcovské združenie, nemá právnu subjektivitu, nie je členom žiadnych medzinárodných organizácií sudcov. Tento údaj v správe Európskej komisie nie je správny.

Domnievam sa, že spochybňovanie sudkyne Záleskej spolu s vytváraním dojmu o porušovaní trestného konania bez relevantných dôkazov znamená fakticky spochybňovanie nielen špecializovaného trestného súdu, ktorého je sudkyňa Záleská sudkyňou, ale aj aktuálne vedených trestných konaní, ktoré majú za cieľ očistiť spoločnosť od korupcie. Sudkyne, ktoré na predmetnom zasadnutí súdnej rady neprijateľným spôsobom verbálne napadli svoju kolegyňu, tým vlastne vstúpili do politickej arény, kde je osobitne teraz vo volebnej kampani aktuálny boj o voliča presne s touto témou. V tomto našu diskusiu na Rade pre obnovu dôvery v spravodlivosť doplnil aj Ondrej Dostál, ktorý skonštatoval, že početné a rozsiahle verejné vyjadrenia a rozhovory týchto sudkýň sú k ich kolegyni vždy ostro negatívne napriek tomu, že o relevantnom pochybení z jej strany nie je známe žiadne rozhodnutie príslušných orgánov. Ich vyjadreniam chýba primeraná zdržanlivosť, ktorú by sudcovia vo svojich verejných vyjadreniach mali zachovávať, aby neznižovali dôveryhodnosť sudcovského stavu a jeho vážnosť v očiach verejnosti. Častý výskyt takýchto vyjadrení, osobitne v bulvárných a neštandardných médiách, ešte viac zvyrazňuje nevhodnosť správania sa týchto sudkýň a členiek Súdnej rady.

Ondrej Dostál Vladimíra Marcinková Alojz Baránik Právo a Sloboda Slavomíra Henčeková - OKS/SaS Tomáš Gabris Tomáš Hubinák Zuzana Kumanová Róbert Mudronček

¹⁰⁾ <https://www.trend.sk/spravy/sudkyňa-jelinkova-dudzikova-podala-zalobu-kolíkovu-podla-ministerky-neobstoji>

¹¹⁾ <https://sudnamoc.sk/uznesenie-sudnej-rady-sr-k-akcii-naka-na-okresnom-sude-bratislava-iii/>

¹²⁾ <https://www.sudnarada.gov.sk/sudnictvo-nesmie-byt-zneužívane-na-zvyšovanie-klesajucich-preferencií-politických-stran/>

¹³⁾ <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/14908.pdf>

¹⁴⁾ <https://www.sudnarada.gov.sk/vyhlasenie-predsednicky-sudnej-rady-slovenskej-republiky-marcely-kosovej/>

Najväčšou stavovskou organizáciou sudcov je **Združenie sudcov Slovenska**, ktoré je členom EAJ a IAJ. Preto pokiaľ má Európska komisia záujem odkazovať na názor stavovských združení sudcov, takýmto nie je Za otvorenú justíciu (asi 30 sudcov vo výkone-sympatizantov), ale Združenie sudcov Slovenska (približne 600 členov).

Časť týkajúca sa tzv. súdnej mapy

Správa Európskej komisie o právnom štáte v časti **Zhrnutie uvádza**: „Súdy v rámci zreformovanej súdnej mapy fungujú vo všeobecnosti dobre, a to aj pokiaľ ide o samostatný systém správnych súdov. Pripravujú sa zmeny na zlepšenie prístupu k bezplatnej právnej pomoci. Zlepšila sa úroveň digitalizácie justičného systému, avšak vývoj nového digitálneho systému riadenia súdov čelí problémom.“

Zo Správy Európskej komisie o právnom štáte v časti **I. „Justičný systém“**:

Nezávislosť:

„Reformovaná súdna mapa vrátane samostatného systému správnych súdov vo všeobecnosti funguje dobre, pričom je potrebné prekonať niektoré počítačové výzvy. Táto reforma, ktorá bola predmetom predchádzajúcich správ o právnom štáte, nadobudla účinnosť 01. júna 2023, po päťmesačnom odklade s cieľom umožniť lepšiu prípravu justičného systému. Odvtedy súdy pôsobia s pozmenenou okresnou a krajskou pôsobnosťou a existuje nový samostatný systém správnych súdov. Z údajov zozbieraných Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo spravodlivosti“) vyplýva, že tieto zmeny nespôsobili žiadne okamžité systémové narušenie výkonnosti na okresnej alebo krajskej úrovni. Zainteresované strany uvádzajú výzvy v oblasti správy a organizácie práce, vyššie finančné požiadavky a niektoré negatívne vplyvy na účastníkov konaní, pričom dlhodobé otázky ako odmeňovanie administratívnych a pomocných pracovníkov nie sú riešené. Nové správne súdy začali fungovať len čiastočne personálne vybavené, avšak situácia sa postupne zlepšuje. Reforma si vyžadovala zmeny fungovania prokuratúry, kde boli indikované výzvy v súvislosti s dostupnosťou súdov, logistickými otázkami a efektívnosťou práce prokurátorov. Hoci sa očakávali prvotné problémy a dočasný pokles efektívnosti súdov, reforma si kladie za cieľ postupne zlepšiť efektívnosť a kvalitu justičného systému, a to najmä zvýšením špecializácie sudcov.“

Kvalita:

„Zlepšila sa úroveň digitalizácie justičného systému, avšak vývoj nového digitálneho systému riadenia súdov naráža na prekážky. Podľa porovnávacieho prehľadu Európskej únie v oblasti justície za rok 2024 pokročila úroveň digitalizácie justičného systému, najmä pokiaľ ide o občianske, obchodné a správne konania. Na súdoch sa vo všeobecnosti používajú digitálne nástroje vrátane elektronického systému správy vecí, technológie na diaľkovú komunikáciu a elektronického prideľovania vecí. V roku 2023 čelilo Ministerstvo spravodlivosti neúspechom vo svojom projekte vývoja nového digitálneho systému riadenia súdov. Práce na prepojení medzi informačnými systémami polície a prokuratúry s cieľom umožniť elektronickú výmenu dokumentov v prvej fáze a celého vyšetrovacieho spisu v neskoršej fáze napredujú pomaly. Digitalizačné úsilie sa podporuje aj pomocou finančných prostriedkov z Európskej únie vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.“

Efektívnosť:

„Justičný systém naďalej čelí výzvam, pokiaľ ide o jeho efektívnosť, v správnych konaniach, je však badať pokrok. Trend odhadovaného času na vyriešenie správnych konaní na prvom stupni sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 otočil (648 dní v porovnaní so 679 dňami v roku 2021 a 586 dňami v roku 2020). Takisto sa zvýšila miera vyriešenia správnych konaní na prvom stupni (na 93 % v roku 2022 z 80 % v roku 2021), pričom však zostala pod úrovňou 100 %, čo naznačuje, že sudy vyriešili menej vecí, než bol počet nových vecí. Z dostupných údajov za rok 2023 však vyplýva ďalší pokles miery vyriešenia vecí v nadväznosti na reformu súdnej mapy, najmä v súvislosti s poklesom počtu rozhodnutých vecí v mesiacoch, keď správne prípady prechádzali z krajských súdov na nové správne sudy. Očakáva sa však, že tento pokles bude len dočasný, keďže pozície na správnych súdoch sa postupne obsadzujú, čím sa zlepšuje ich fungovanie. Zároveň v dôsledku reformy trestného práva prestali byť drobné krádeže trestnými činmi a namiesto toho sa klasifikujú ako správne delikty. Očakáva sa, že to povedie k dodatočnej záťaži správnych súdov.“

Stanovisko:

Z vyššie uvedeného nie je zrejmé, na základe akých hodnotiacich kritérií Európska komisia dospela k záveru, že reformovaná súdna mapa, účinná od 01. 06. 2023 vo všeobecnosti funguje dobre a súčasne ani nenaznačuje, aké počiatočné výzvy je potrebné prekonať.

Je skutočne zarážajúce, že Európska komisia pri vyslovení takéhoto úsudku odkazuje na webové sídlo Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Správy o právnom štáte za roky 2021 – 2023, keďže k reálnej implementácii súdnej mapy došlo až 01. 06. 2023, a preto v Správach o právnom štáte za roky 2021, 2022 a 2023 neexistovali žiadne relevantné štatistiky, na základe ktorých by Európska komisia mohla dospieť k prezentovanému záveru, že „zmeny nespôsobili žiadne okamžité systémové narušenie výkonnosti na okresnej alebo krajskej úrovni“ (**bod 51 pod čiarou - Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky bez uvedenia roku, v ktorom k danej návšteve došlo**).

Je zrejmé, že slovenskí zástupcovia Európskej komisie svoje závery nekonzultovali so súčasným vedením Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, nakoľko aj keď odkazujú (bod 56 pod čiarou) na to, že Ministerstvo spravodlivosti zhromažďuje spätnú väzbu od súdov a analyzuje, ako reforma ovplyvnila prácu súdov a dostupnosť spravodlivosti pre verejnosť, o výsledky tohto prieskumu sa nezaujímali, a to napriek tomu, že bol uskutočnený pred vypracovaním Správy medzi sudcami a súdnymi administratívnymi zamestnancami celej Slovenskej republiky, a zapojilo sa doňho cca 3100 respondentov, pri počte cca 1400 sudcov. Sme presvedčení, že až závery tohto prieskumu sú spôsobilé odpovedať na otázku, aký efekt zmena súdnej mapy Slovensku priniesla.

V prvom rade si opätovne dovoľujeme poukázať na ciele reformy, ktorou zmenu súdnej mapy odôvodňovala bývalá ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky Mária Kolíková, autorka reformy súdnej mapy:

- **„Špecializácia sudcov** – zväčšenie súdnych obvodov umožňuje sudcom, aby sa špecializovali na jednu hlavnú agendu, ktorej sa chcú venovať. Tak ako v zdravotníctve platí, že kvalitu zabezpečí cievar, srdciar, traumatológ..., teda

špecialista, rovnako je to aj v súdnictve. Vďaka zmene súdnej mapy sa sudcovia môžu špecializovať na civilnú, obchodnú, trestnú, rodinnú a správnu agendu. Špecializovaný sudca sa ľahšie orientuje vo svojej oblasti, čo predpokladá aj kvalitnejšie rozhodnutie.

- **Rýchlejšie konania** – neskorá spravodlivosť nie je spravodlivosť. Ak rozhodnutie neprichádza v primeranom čase, ťažko hovoriť o spravodlivosti. Súdny problém vybaviť v reálnom čase došlý počet jednoduchších a rutinných vecí. Skutočným problémom sú zložitejšie veci, ktorých vybavenie trvá neprimerane dlhý čas. Občania a podnikatelia to vnímajú ako nízku vymožitelnosť práva. A práve špecializácia sudcov umožní rýchlejšie skončenie zložitejších vecí.
- **Primeraná dostupnosť** – prístup k spravodlivosti nie je daný kilometrami cesty na súd, ale rýchlosťou a kvalitou rozhodovania. Ide o napĺňanie práva na súdnu ochranu. Právo na súd v každom meste neexistuje. Právo na spravodlivé rozhodnutie v primeranej lehote, naopak, existuje. A toto právo vedia naplňať len efektívne fungujúce súdy.“

Je nutné konštatovať, že nová súdna mapa nielenže nepriniesla očakávané ciele, ale naopak odhalila absolútnu nepripravenosť justície na takúto údajne systémovú reformu súdnictva.

Už pri presadzovaní novej súdnej mapy, bývalá ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky rezignovala na otvorenú diskusiu a nevyhnutnú a úzku spoluprácu so všetkými subjektmi, ktorých sa to týka, t. j. so sudcami, súdnym aparátom (manažmentom), právnickými profesiami, akademickou a podnikateľskou sférou, príslušnými úradmi. Je nutné uviesť, že základné východiská, ktoré boli určujúce pre novú súdnu mapu neboli riadne odôvodnené a vo všetkých konkrétnych následkoch neboli vyhodnotené z hľadiska ich potenciálnych nákladov a prínosov. V návrhu novej súdnej mapy neboli uvedené relevantné dôvody pre zánik vybraných odvolacích súdov. V materiáli absentovali dáta a úvahy, na základe ktorých predkladateľ rozhodol o zrušení krajských súdov a zriadení troch odvolacích. Zrušenie krajských súdov v Bratislave a Košiciach odôvodnilo Ministerstvo spravodlivosti vetou „*Motiváciou pre túto zmenu je aj snaha pretrhať korupčné väzby na území mesta Bratislava.*“ V návrhu chýbali aj účinky reformy na zamestnancov súdov, pre ktorých by v dôsledku zmeny miesta výkonu práce zotrvanie v pracovnom pomere bolo neudržateľné a pracovné uplatnenie by museli hľadať na iných súdoch alebo úplne mimo justíciu.

Pre Združenie sudcov Slovenska, ktoré je najväčšou stavovskou organizáciou slovenských sudcov, bola napríklad neakceptovateľná argumentácia o vysokom tlaku a riziku korupčného prostredia na krajských súdoch v Bratislave a Košiciach („*Tvrdenie bez uvedenia akýchkoľvek vecných podkladov /údajov/ preukazuje vytvorenie politicky vymyslenej konštrukcie, t. j. fabulovanej skutočnosti. Zhodná je aj fabulácia (výmysel), že rozdrobené súdy (t. j. všetky takéto súdy) príliš zrástli s regionálnym prostredím, nedokázali sa vyrovnávať s pribúdajúcimi výzvami a neboli dost' odolné voči tlaku okolia*“).

Na margo vyjadrenia pani Kolíkovej Združenie sudcov Slovenska uviedlo, že „*v rovnakom prostredí sú aj iné orgány štátnej moci a verejnej správy. Týmto sa vyslovuje kolektívna vina všetkých súdov, čo združenie považuje za dehonestáciu. Zároveň upozorňuje, že návrh reformy súdnej mapy nie je v súlade s Odporúčaním Európskej komisie pre efektívnosť*

súdnicstva (CEPEJ), najmä čo sa týka počtu sudcov a ďalších zamestnancov na jednotlivých súdoch.“

Po implementácii novej súdnej mapy sa naplno prejavili nedostatky odbornej diskusie k takejto závažnej reforme. Pri zlúčení niekoľkých okresných súdov do jedného súdu, súdna mapa nepočítala s obsadením nových súdov na základe reálnych kapacitných možností (napr. Mestský súd Bratislava IV, ako druhý najväčší mestský súd v Slovenskej republike), čím sa zhoršili pracovné podmienky zamestnancov a najmä požadované štandardy na dôstojný a nerušený výkon práce, pri nových súdoch sa vytvorili pracoviská týchto súdov, čo spôsobilo, že niektorí sudcovia musia chodiť pojednávať na pracovisko okresného súdu, hoci pôsobisko je v sídle okresného súdu, a teda neprimerane zvýšilo zaťaženosť sudcu.

Aj v dôsledku poslaneckého lobingu a aj v dôsledku nekompetentnosti bývalého vedenia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré všetky výhrady sudcov odignorovalo, došlo k zrušeniu viacerých funkčných okresných súdov (resp. vytvorením pracovísk súdov), najmä Okresného súdu Dolný Kubín, Okresného súdu Topoľčany, Okresného súdu Brezno, Okresného súdu Svidník, Okresného súdu Ružomberok, ktoré mali nielen zabezpečenú špecializáciu, ale aj dostatočné priestorové podmienky a najmä veľmi dobrú úroveň kvantity a kvality súdnych rozhodnutí.

Taktiež je nutné poukázať na to, že vzhľadom na zlúčenie súdov do jedného súdu (jednej budovy) nie je možné kapacitne zabezpečiť plynulý chod súdnicstva tak, aby každý sudca mal aspoň jeden pojednávací deň v týždni v sídle príslušného súdu. Súdna mapa nezohľadňovala stavy budov, v ktorých boli vytvorené sídelné súdy. Ako príklad uvádzame Mestský súd Bratislava IV. Stav oboch budov tohto súdu je v havarijnom stave. Na Saratovskej ulici v Bratislave sa rozpadáva schodisko na pravej strane budovy, ktoré je využívané verejnosťou ako prístup k pojednávacím miestnostiam (v priestore schodiska dochádza k odklonu steny, pričom predmetné javy sú voľným okom viditeľné - opadávajúca omietka, vyskytujúce sa plesne na stenách, zatekanie a pod.). V bezprostrednej blízkosti budovy na Saratovskej ulici v Bratislave sa nachádza rozpadávajúca sa budova bývalej pošty, kde je potrebné pravidelne vykonávať deratizačné práce, pretože strany sporu a ich právnych zástupcov obťažujú pred vstupom do budovy potkany (potkany boli spozorované už aj v budove súdu).

V budove na Prokofievovej 6 – 12 v Bratislave zateká strecha, pričom sa vyžaduje komplexná oprava strešnej krytiny. Už v čase prípravy implementácie súdnej mapy bola statická zaťaženosť budovy na Prokofievovej takmer naplnená. K budove na Prokofievovej ulici v Bratislave bol vypracovaný statický posudok, z obsahu ktorého vyplynulo, že budova súdu nie je dimenzovaná na vyššie zaťaženie, ku ktorému dochádza neustálym navyšovaním počtov zamestnancov a prísunom archívnych spisov z iných súdov, ktoré patria do súdnych oddelení sudcov Mestského súdu Bratislava IV. S kapacitou budov súvisí aj kapacitný problém úschovy archívnych spisov. Aktuálne sú archívne spisy uložené v priestoroch archívov Krajského súdu v Bratislave v Pezinku, ktoré sú už úplne zaplnené, a na archiváciu sa využívajú priestory súkromných spoločností, ako aj budova Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (pivničné priestory).

Pri implementácii novej súdnej mapy súdy zistili, že nebola riešená otázka migrácie živých aj archívnych spisov, samotná migrácia trvala neprimerane dlho, čo spôsobovalo problémy pri zabezpečovaní plynulého prechodu súdnicstva. Ku koncu roka 2023 nebolo možné

zabezpečiť zhodný stav namigrovaných archívnych spisov s ich skutočným stavom, čo spôsobilo, že napriek elektronicky premigrovaným spisom, jednotlivé spisy zostali v listinnej podobe uložené v archívoch na pôvodných súdoch. Komplikovaný je teda prístup k takýmto spisom v prípade potreby ich dohľadania, a ich vyhľadávanie zabezpečujú pracovníci súdov, na ktorých sa nachádza spis v listinnej podobe.

Implementáciou súdnej mapy došlo tiež k tabuľkovému navýšeniu počtu zamestnancov, hoci reálny stav na súdoch tomuto číslu nezodpovedá, keďže aktuálne súdy zápasia s nedostatočným počtom zamestnancov. Hlavným dôvodom je neprimerané finančné ohodnotenie zamestnancov v štátnej a verejnej správe, pričom nástupný plat asistenta/asistentky senátu je vo výške 865,50 eur brutto a plat vyššieho súdneho úradníka/vyššej súdnej úradníčky (vysokoškolsky vzdelaného človeka) vo výške 1.257,50 eur brutto. Dlhodobo nie je o tieto pozície zo strany uchádzačov o zamestnanie záujem, a to práve z dôvodu nedostatočného finančného ohodnotenia, pričom tento problém je najvypuklejší v bratislavskom kraji. Navyše implementácia súdnej mapy, ktorej súčasťou bolo aj zriadenie správnych súdov, mala za následok, že už existujúca personálna poddimenzovanosť sa zhoršila v dôsledku prechodu časti štátnych zamestnancov na novozriadené správne súdy.

Poukazujeme na predbežné výsledky prieskumu, ktorý bol Ministerstvom spravodlivosti realizovaný v apríli – máji 2024, a z ktorého vyplýva pravý opak toho, čo konštatuje Správa.

Súdna mapa totiž ani vo všeobecnosti a ani in concreto dobre nefunguje, nakoľko došlo k enormnému sťaženiu dostupnosti súdov (dopravná situácia, finančná náročnosť pre občanov), k zvýšeniu nákladov aj sídelným súdom a pracoviskám (doručovanie pošty je oneskorené, t. j. preposielanie spisov, listín, preprava sudcov a asistentov na pojednávanie do iného okresu), t. j. súdna mapa extrémne zaťažila hospodárnosť štátu.

Súdne konania sa spomalili aj z dôvodu problémov pri správnosti určenia zákonného sudcu, nastali komplikácie v poručenských veciach a v trestnej agende (trestná pohotovosť). Varovanie sudcov pri návrhu zákonov o novej súdnej mape, že dôjde k spomaleniu súdnych konaní a bude mať negatívny dopad na včasnosť a kvantitu rozhodovania aj v dôsledku nezabezpečeného kompletného zloženia súdneho oddelenia pre personálnu poddimenzovanosť odborného aparátu, sa naplnilo do poslednej litery.

Je paradoxné, že Správa (bod 52) síce na jednej strane odkazuje na Vyhlásenie deviatich členov súdnej rady zo dňa 06. 02. 2024, avšak uvedené Vyhlásenie absolútne popiera konštatovanie slovenských zástupcov Európskej komisie (ako je vyššie podrobne uvedené), ktorí Správu vypracovali, že reformovaná súdna mapa vo všeobecnosti funguje dobre.

Nie je možné súhlasiť ani s konštatovaním v Správe (Efektívnosť), že „justičný systém čelí naďalej výzvam, pokiaľ ide o jeho efektívnosť v správnych konaniach, je však badať určitý pokrok“. Opätovne totiž nie je vôbec zrejmé, na základe akých konkrétnych podkladov dospeli autori tejto Správy k uvedeným záverom, nakoľko odkaz pod čiarou (79, 80) poukazuje na informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, bez uvedenia roku uskutočnenia týchto návštev.

Správny súd v Bratislave totiž začínal svoju činnosť dňa 01. 06. 2023 len so 7 sudcami (z plánovaného počtu 44). V prvom mesiaci činnosti sa počet sudcov zvýšil na 18, po viac ako roku je to 33 sudcov, avšak vo výkone funkcie sudcu je len 30, čo predstavuje enormnú záťaž

pre sudcov pri rozhodovaní vo veľkom množstve vecí, ktoré prevzal z krajských súdov (5776 vecí plus vecí, ktoré sa ku dňu 01. 06. 2023 nachádzali na kasačnom súde, čo je približne ďalších 1000 vecí), a v nových veciach doručovaných na Správny súd v Bratislave od 01. 06. 2023.

Z uvedeného preto vyplýva, že Správny súd v Bratislave má po viac ako roku od začatia jeho činnosti (01. 06. 2023) nedostatočné personálne obsadenie: naďalej chýba 11 sudcov, 24 vyšších súdnych úradníkov (tento súd disponuje iba 10 vyššími súdnymi úradníkmi z plánovaného počtu 34), chýbajú zapisovateľky a súdne tajomníčky, a preto je logické, že novovzniknuté správne sudy nedokážu reálne vybaviť (rozhodnúť) mesačný nápad vecí a objektívne znižovať počet nerozhodnutých vecí, vzhľadom na absolútne nedostatočné personálne obsadenie.

V Správe Európskej komisie úplne absentuje zmienka o tom, že na Krajskom súde v Bratislave bola do 31. 05. 2023 riadna špecializácia sudcov správneho súdnictva a bolo tomu tak aj v čase prípravy „súdnej mapy“ v roku 2020, čiže tento argument o špecializácii pre tvorbu „súdnej mapy“, bol od začiatku zavádzajúci.

Rovnako, pri hodnotení „výkonnosti“ novovzniknutých správnych súdov, opomenuli autori Správy zohľadniť skutočnosť, že zo správneho kolégia do 01. 06. 2023 pôsobiaceho na Krajskom súde v Bratislave, prešli na Správny súd v Bratislave iba dvaja sudcovia a nakoľko sa do výberových konaní nehlásia sudcovia z iných súdov, ale iba ľudia, ktorí v justícii nikdy nepracovali (advokáti a iné právnické profesie), potrebujú na adaptáciu čas, nakoľko neovládajú sudcovské zručnosti a musia pochopiť prácu v senáte, resp. doslova sa učia byť sudcami, čo tiež reálne spôsobuje zníženie rýchlosti rozhodovania v správnych veciach.

Správa Európskej komisie sa nevenuje ani enormnej personálnej poddimenzovanosti predovšetkým na Správnom súde v Bratislave, a preto poukazujeme na to, že do výberových konaní na vyšších súdnych úradníkov sa nehlási dostatočný počet záujemcov, nakoľko z dôvodu nízkeho finančného platového ohodnotenia, nie je v Bratislave o tieto pracovné pozície záujem a po viac ako roku existencie tohto súdu, stále chýba 24 vyšších súdnych úradníkov, a preto je nevyhnutné zvýšiť platy administratívneho aparátu na súdoch tak, aby boli sudy na trhu práce konkurencieschopné a prilákali viac záujemcov (kvalitných záujemcov).

Správa Európskej komisie nereflektuje ani na skutočnosť, že pre bratislavský správny súd nebolo osamostatnenie systému správnych súdov pripravené z dôvodu hlbokej personálnej poddimenzovanosti; opomína, že pôvodne v Bratislave ani nemal byť zriadený správny súd (bola to Nitra a neskôr Trnava), nakoľko o Bratislave začala Mária Kolíková hovoriť až v roku 2022, napriek tomu, že „súdna mapa“ mala byť údajne pripravovaná od roku 2020.

Zdôrazňujeme, že všetky tri správne sudy (v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach), a aj Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, sídlia v budovách prenajatých od podnikateľských subjektov, čo neprimerane zaťažuje štátny rozpočet, pričom prenajaté budovy nezodpovedajú úrovni jednej z troch mocí v štáte, a to ani po vykonaných nákladných rekonštrukciách.

Poukazujeme aj na dlhodobý, neustále opakujúci sa problém s nedostatočným materiálnym zabezpečením súdu (počítačové vybavenie je zastaralé, nedostatok tlačiarňí), ktorý v dôsledku implementácie súdnej mapy je ešte výraznejší.

Záverom k tejto časti sme vzhľadom na vyššie uvedené nútení konštatovať, že Správa obsahuje viaceré neobjektívne a nesprávne závery, a to zjavne z dôvodu, že nebola vypracovaná po dôkladnej analýze objektívneho stavu vecí, ktoré hodnotila.

K trestnému činu ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona

Hodnotenie Európskej komisie

Európska komisia v **Správe** konštatovala, že: „*Zmeny Trestného poriadku vyvolávajú ďalšie obavy, pokiaľ ide o trestný čin ohýbania práva.*“¹⁵⁾ „*V súvislosti s odporúčaniami, ktoré boli adresované Slovensku v Správe o právnom štáte 2023, Slovensko vo všeobecnosti: (...) nedosiahlo žiadny pokrok pri zabezpečení toho, aby boli zavedené a riadne dodržiavané dostatočné záruky pre prípady, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin 'ohýbania práva' v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami, (...)*“¹⁶⁾

Európska komisia ďalej konštatovala, že v správach o právnom štáte za roky 2022 a 2023 odporučila Slovensku zabezpečiť: „*(...) aby boli zavedené a riadne dodržiavané dostatočné záruky pre prípady, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin ohýbania práva v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami.*“¹⁷⁾ Sudca podľa Európskej komisie síce má oprávnenie požiadať súdnu radu o „zastavenie trestného konania“, k čomu však môže dôjsť až po predložení obžaloby, čo znamená, že v čase hlasovania súdnej rady môže byť sudca vo väzbe.¹⁸⁾ Nové znenie Trestného poriadku tiež podľa Európskej komisie „môže naznačovať“, že obsah súdnych rozhodnutí môže byť predmetom trestného stíhania aj pre iné trestné činy, než je ohýbanie práva, čo vedie k určitej neistote pri uplatňovaní tohto ustanovenia.¹⁹⁾ Európska komisia v tomto smere poukázala na znenie ustanovenia § 9 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého musí byť trestné stíhanie sudcu zastavené alebo vec postúpená na prejednanie disciplinárneho previnenia len vtedy, ak skutok, ktorý sa sudcovi kladie za vinu nemožno právne posúdiť ako iný trestný čin²⁰⁾. Ďalej Európska komisia konštatovala, že zmeny Trestného poriadku obmedzili právo sudcu požiadať súdnu radu „o hlasovanie s cieľom zastaviť trestné konanie“, keďže podľa súčasnej právnej úpravy, na rozdiel od tej predchádzajúcej, tak sudca môže urobiť len v 60 dňovej lehote od doručenia „rozhodnutia o obžalobe“.²¹⁾ Európska komisia záverom zhrnula, že: „*Trestné konania negatívne ovplyvňujú sudcov nielen preto, že vyšetrovanie samo o sebe predstavuje záťaž, ale aj z dôvodu chýbajúcej jasnosti a nedostatočných záruk, v dôsledku čoho je predmetné*

¹⁵⁾ Správa, s. 1

¹⁶⁾ Správa, s. 2

¹⁷⁾ Správa, s. 7 a 8

¹⁸⁾ Správa, s. 8

¹⁹⁾ Správa, s. 8

²⁰⁾ Správa, poznámka pod čiarou číslo 41 na s. 8

²¹⁾ Správa, s. 8

ustanovenie náchylné na potenciálne zneužitie, čo má zastrašujúci účinok na nezávislé rozhodovanie sudcov. Trestné konanie proti sudcovi je tiež relevantným aspektom v prípade previerky sudcu.“²²⁾

Na základe uvedených záverov Európska komisia Slovensku odporučila, aby: „(...) zabezpečilo, aby sa zaviedli a riadne dodržiavali dostatočné záruky v prípadoch, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin ohýbania práva v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami, (...).“²³⁾

Stanovisko:

Európska komisia v predmetnej časti Správy uvádza, že sudca má oprávnenie požiadať súdnu radu o „zastavenie trestného konania“, eventuálne „o hlasovanie s cieľom zastaviť trestné konanie“, ktoré sa vedie pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenie § 326a Trestného zákona. Európska komisia si v tejto časti Správy zamieňa dva rozličné pojmy – trestné konanie a trestné stíhanie, ktoré majú odlišný význam. Trestným konaním je konanie podľa Trestného poriadku a trestné stíhanie úsek od začatia trestného stíhania až do právoplatnosti rozsudku, prípadne iného rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vo veci samej.²⁴⁾ Obvinený (a to aj v prípade ak ním nie je sudca) nemá oprávnenie požadovať zastavenie „trestného konania“, ani „trestného stíhania“, ak nie je vedené proti jeho osobe, ale iba vo veci.²⁵⁾ Obvinený sa môže domáhať iba zrušenia svojho obvinenia²⁶⁾, teda trestného stíhania jeho vlastnej osoby. To obvinený môže robiť riadnymi²⁷⁾ a mimoriadnymi opravnými prostriedkami²⁸⁾, o ktorých v prípravnom konaní rozhoduje prokurátor²⁹⁾ alebo generálny prokurátor³⁰⁾.

Čo je však omnoho podstatnejšie, súdna rada nemá oprávnenie zrušiť obvinenie sudcovi (zastaviť jeho „trestné konanie“) pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, ako to nesprávne uvádza Európska komisia. Súdna rada môže na základe návrhu obvineného sudcu iba vysloviť nesúhlas s jeho trestným stíhaním pre skutok, ktorý je právne kvalifikovaný ako trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona. Takéto rozhodnutie súdnej rady však nie je rozhodnutím o dôvodnosti trestného stíhania sudcu pre (akýkoľvek) trestný čin. O tejto otázke sú v prípravnom konaní trestnom oprávnené rozhodovať len orgány činné v trestnom konaní a v konaní pred súdom len všeobecné súdy Slovenskej republiky. Účelom rozhodovania súdnej rady o tom, či dá súhlas s trestným stíhaním sudcu pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, nie je ochrana konkrétneho obvineného sudcu pred nezákonným trestným stíhaním,

²²⁾ Správa, s. 8

²³⁾ Správa, s. 2

²⁴⁾ Podľa ustanovenia § 10 ods. 14 Trestného poriadku

²⁵⁾ Podľa ustanovenia § 199 ods. 1 Trestného poriadku

²⁶⁾ Podľa ustanovenia § 206 ods. 1 Trestného poriadku

²⁷⁾ Sťažnosťou podľa ustanovenia § 185 a nasl. Trestného poriadku

²⁸⁾ Návrhom na zrušenie právoplatných rozhodnutí policajta a prokurátora

²⁹⁾ Podľa ustanovenia § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku

³⁰⁾ Podľa ustanovenia § 363 ods. 1 Trestného poriadku

ale ochrana súdництва ako celku pred nedôvodným zásahom výkonnej moci (orgánov činných v trestnom konaní) do nezávislosti súdnej moci. Preto v prípade, ak aj súdna rada vysloví nesúhlas s trestným stíhaním sudcu pre skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, neznamená to, že tento skutok nemôže byť právne kvalifikovaný ako iný trestný čin³¹⁾, pre ktorý môžu orgány činné v trestnom konaní sudcu trestne stíhať aj po tom, ako súdna rada predmetný nesúhlas vyslovila. Z tohto dôvodu § 9 ods. 2 Trestného poriadku ustanovuje, že trestné stíhanie sudcu za skutok, ktorý bol právne kvalifikovaný ako trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, môže byť po tom, ako s ním súdna rada vyslovila nesúhlas, zastavené len vtedy, ak tento trestný čin nemožno posúdiť ako iný trestný čin.

V rozpore s platným a účinným právnym poriadkom Slovenskej republiky je aj konštatovanie Európskej komisie, že sudca môže súdnej rade podať návrh na vyslovenie nesúhlasu s jeho trestným stíhaním pre trestný čin ohýbania práva až po tom, ako prokurátor pre tento trestný čin podá na sudcu obžalobu. Z ustanovenia § 207a ods. 3 Trestného poriadku totiž jednoznačne vyplýva, že obvinený sudca tak má právo urobiť v lehote 60 dní od doručenia uznesenia o vznesení obvinenia alebo od doručenia oznámenia o zmene právnej kvalifikácie. Vznesenie obvinenia ani zmenu právnej kvalifikácie si však nemožno zamieňať s obžalobou. Každý z týchto úkonov trestného konania má odlišný význam a uskutočňuje sa v odlišnom čase. Vznesením obvinenia sa začína trestné stíhanie konkrétnej osoby ako obvineného³²⁾, upozornením na zmenu právnej kvalifikácie policajt upozorňuje obvineného, že skutok, pre ktorý bol obvinený, je iným alebo ďalším trestným činom³³⁾ a obžalobu podáva prokurátor súdu v prípade, ak výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd³⁴⁾. Je preto zrejmé, že sudca môže súdnu radu požiadať o vyslovenie nesúhlasu s jeho trestným stíhaním pre trestný čin ohýbania práva už od momentu, kedy mu bolo pre tento trestný čin vznesené obvinenie, a nie až po tom, ako z neho bol prokurátorom obžalovaný, ako to nesprávne uvádza Európska komisia.

Súdna rada nepovažuje za problematické, pokiaľ obvinený sudca môže súdnu radu požiadať o vyslovenie nesúhlasu s jeho trestným stíhaním pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona „iba“ v lehote 60 dní odo dňa, kedy mu pre tento trestný čin bolo vznesené obvinenie, eventuálne odo dňa, kedy bol skutok, ktorý mu je kladený za vinu, prekvalifikovaný na tento trestný čin. A to nielen pre to, že takúto lehotu je potrebné považovať za postačujúcu na to, aby obvinený sudca takúto žiadosť podal, pokiaľ sa domnieva, že orgány činné v trestnom konaní ho trestne stíhajú za právny názor, ktorý vyjadril pri svojej rozhodovacej činnosti, ale najmä vzhľadom na to, že skutočný problém trestného činu ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona tkvie úplne inde. Tento trestný čin totiž, tak ako je upravený v ustanovení § 326a ods. 1 Trestného zákona,

³¹⁾ napr. ako trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa ustanovenia § 326 ods. 1 Trestného zákona, alebo trestný čin prijímania úplatku podľa ustanovenia § 329 ods. 1 Trestného zákona, atď.

³²⁾ vid' ustanovenie § 206 ods. 1 Trestného poriadku

³³⁾ vid' ustanovenie § 206 ods. 6 Trestného poriadku

³⁴⁾ vid' ustanovenie § 234 ods. 1 Trestného poriadku

odporuje ústave a ide tiež o nástroj, ktorým výkonná moc môže priamo zasahovať do nezávislosti súdnej moci. **V tomto smere sa súdna rada v plnom rozsahu stotožňuje so záverom Európskej komisie, podľa ktorého je ustanovenie § 326a Trestného zákona náchylné na potenciálne zneužitie, čo má zastrášujúci účinok na nezávislé rozhodovanie sudcov. Túto vadu ustanovenia § 326a Trestného zákona však nemožno napraviť nijak inak, než jeho zrušením, a to najmä z nasledujúcich dôvodov:**

Všetci ľudia sú si rovní vo svojich právach (článok 12 ods. 1 ústavy). To platí aj o sudcoch, ktorí majú rovnaké práva a povinnosti, ako všetci ostatní; to znamená, že sú povinní znášať aj zodpovednosť za svoje konanie, ako každá iná osoba, a to aj v rovine trestnej zodpovednosti. Z ústavného princípu rovnosti ľudí pred zákonom je však možné v odôvodnených prípadoch robiť výnimky, ak je to nevyhnutné (napríklad) pre zabezpečenie chodu ústavných orgánov alebo plnenie iného verejného záujmu. Takúto legálnu a legitímnu výnimku predstavuje napríklad imunita (indemnita) sudcov Ústavného súdu SR voči trestnému stíhaniu za ich rozhodovaciu činnosť, ktorá má chrániť Ústavný súd SR ako celok pred zásahmi výkonnej moci do nezávislého výkonu jeho právomoci (článok 136 ods. 1 ústavy). Obdobnú záruku požívali aj sudcovia všeobecných súdov Slovenskej republiky, keďže s ich trestným stíhaním musel vysloviť súhlas Ústavný súd SR podľa článku 136 ods. 2 a 3 ústavy v znení účinnom do 31. 08. 2014. Aj tu je potrebné zdôrazniť, že inštitút súhlasu Ústavného súdu SR s trestným stíhaním sudcu nechránil sudcu ako jednotlivca, ale súdnictvo ako celok. Táto ústavná záruka však bola z ústavy vypustená ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, účinným od 01. 09. 2014.

Zároveň dňa 01. 01. 2021 nadobudol účinnosť zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 312/2020 Z. z.“), ktorý (okrem iného) zaviedol do Trestného zákona ustanovenie § 326a, ktorého odsek 1 upravil základnú skutkovú podstatu trestného činu ohýbania práva nasledovne: *„Kto ako sudca, prísediaci sudca alebo rozhodca rozhodcovského súdu pri rozhodovaní svojvoľne uplatní právo a iného tým poškodí alebo zvýhodní, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.“* Navrhovateľ zákona č. 312/2020 Z. z., ktorým bolo za vládu Slovenskej republiky Ministerstvo spravodlivosti, v dôvodovej správe k návrhu tohto zákona [parlamentná tlač číslo 195³⁵] doručená Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „Národná rada“) dňa 28. 08. 2020 (ďalej len „Parlamentná tlač 195“) uviedlo, že skutková podstata tohto trestného činu: *„(...) nepostihuje konanie sudcu, prísediaceho sudcu alebo rozhodcu založené na jeho právnom názore, ktorý má oporu v zákone hoci bol nadriadeným, odvolacím, opravným alebo obdobným súdom vyššej inštancie rozhodujúcim vo veci vyhodnotený ako nesprávny, nedostatočne odôvodnený alebo čo do uvedenia dostatku dôvodov v odôvodnení arbitrárny, ale postihuje výlučne svojvoľné rozhodnutia bez opory v zákone“* (Parlamentná tlač 195,

³⁵) Dostupná online na oficiálnom webovom sídle Národnej rady prostredníctvom odkazu: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=195>

dôvodová správa, s. 40). Túto ambíciu však znenie zákona č. 312/2020 Z. z., ktoré nadobudlo účinnosť dňa 01. 08. 2021, nenaplnilo.

Odo dňa 01. 08. 2021 tak sudcovia všeobecných súdov Slovenskej republiky nielenže nepoživajú záruky, ktoré by ich chránili pred tým, aby výkonná moc zasahovala do nezávislého výkonu ich ústavnej právomoci, alebo aby ich za nezávislý výkon tejto ich právomoci dokonca sankcionovala, ale do právneho poriadku Slovenskej republiky bol zavedený nástroj, ktorý výkonnej moci (orgánom činným v trestnom konaní) umožňuje sankcionovať sudcov všeobecných súdov Slovenskej republiky priamo za spôsob, akým vykonali svoju rozhodovaciu právomoc. Týmto nástrojom je už zmienené ustanovenie § 326a ods. 1 Trestného zákona, ktoré umožňuje sudcu, prísediaceho sudcu a rozhodcu trestne stíhať v prípade, ak „pri rozhodovaní svojvoľne uplatní právo a iného tým poškodí alebo zvýhodní“.

Nie je pritom zrejmé, prečo zákonodarca ustanovil za subjekt tohto trestného činu iba sudcov, prísediacich sudcov a rozhodcov a nie všetkých verejných činiteľov (§ 128 ods. 1 Trestného zákona), ktorí majú právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb, teda aj policajtov a prokurátorov (trestnú zodpovednosť rozhodcov, ktorí nie sú orgánom verejnej moci, by bolo možné upraviť jednoducho tak, že by ich zákonodarca pre účely Trestného zákona definoval v ustanovení § 128 ods. 1 Trestného zákona ako verejných činiteľov, ak rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb). Ministerstvo spravodlivosti vyňatie iných osôb, ktoré v mene orgánu verejnej moci rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb, zdôvodnilo v dôvodovej správe k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z. tak, že: „*V porovnaní s orgánmi verejnej moci exekatívnej povahy, t. j. vykonávajúcimi svoje právomoci v rámci výkonnej zložky moci (...) alebo zákonodarnej zložky moci, sú súdy nezávislé, nezodpovedajú sa za svoju činnosť pred voličmi alebo pred inými orgánmi verejnej moci, neuplatňuje sa princíp subordinácie, a ich činnosť nepodlieha prieskumu inej zložky moci. (...) Rozhodnutia orgánov verejnej správy, ktoré sú Ústavou povolané rozhodovať o právach a povinnostiach adresátov práva (...) je navyše možné za každých okolností preskúmať v súdnom konaní (...) - či už pred všeobecnými súdmi alebo súdom ústavným. Inak povedané, činnosť výkonnej zložky moci (...) či zákonodarnej zložky moci (...) je podriadená pod súdny prieskum. Rozhodovanie súdov je podriadené maximálne pod prieskum inou súdnou inštanciou alebo iným súdnym orgánom. Niet teda inej zložky moci, ktorá by preskúmavala rozhodovaciu činnosť súdov. Vyčlenenie sudcov a sudcov prísediacich oproti orgánom výkonnej moci a zákonodarnej moci s rozhodovacou právomocou je tak ospravedliteľné charakterom vykonávanej činnosti, ako aj absenciou kontroly rozhodovacej činnosti inou zložkou moci. Vyčlenenie a hrozba trestnoprávneho postihu je tak ospravedliteľná (...).*“ (Parlamentná tlač 195, dôvodová správa, s. 41 a 42). Ministerstvo spravodlivosti tak nielenže opomenulo, že ochranu pred svojvoľnou interpretáciou a aplikáciou práva zo strany všeobecných súdov zabezpečuje v Slovenskej republike Ústavný súd SR, ale aj priznalo, že cieľom ním navrhovanej právnej úpravy je podriaďiť (subordinovať) rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov prieskumu výkonnej moci, teda **zasahovať do nezávislosti súdnej moci**.

Rovnako nie je zrejmé, prečo zákonodarca imunitou chráni len rozhodovaciú činnosť sudcov Ústavného súdu SR (článok 136 ods. 1 ústavy), nie však už rozhodovaciú činnosť sudcov všeobecných súdov Slovenskej republiky, aj keď z hľadiska interpretácie a aplikácie práva niet v ich rozhodovacej činnosti žiadneho rozdielu (aj sudca všeobecného súdu chráni ústavnosť tým, že na zákonnej úrovni poskytuje účastníkom konania ochranu ich základným právam).

Zákonodarca tak zaviedol právnu úpravu, ktorá umožňuje, aby prokurátor stíhal sudcu za jeho právny názor, ak tento vyhodnotí ako „svojvoľné uplatnenie práva“. To môže viesť až k situáciám, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska absolútne neakceptovateľné, kedy prokurátor podá na obvineného obžalobu, súdy obvineného spod tejto obžaloby oslobodia a prokurátor začne sudcov, ktorí tak urobili, trestne stíhať pre trestný čin ohýbania práva, pretože vyhodnotí ich rozhodnutie o oslobodení obvineného spod obžaloby ako „svojvoľné uplatnenie práva“, ktorým bol obvinený zvýhodnený. Zákonodarca takúto právnu úpravu zaviedol bez toho, aby sudcom všeobecných súdov poskytol záruky, že ustanovenie § 326a Trestného zákona nebude zo strany orgánov činných v trestnom konaní zneužívané na zasahovanie do ich nezávislého postavenia a do ich rozhodovacej činnosti.

Zákonom č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, bolo s účinnosťou od 20. 03. 2024 do Trestného poriadku doplnené ustanovenie § 9 ods. 2, podľa ktorého nemožno v trestnom stíhaní sudcu pre trestný čin ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona pokračovať a musí byť zastavené, ak súdna rada vysloví nesúhlas s trestným stíhaním sudcu pre tento trestný čin. Podľa ustanovenia § 27hi zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o Súdnej rade“) súdna rada rozhoduje o tom, či vysloví nesúhlas s trestným stíhaním sudcu pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, na základe návrhu sudcu obvineného pre tento trestný čin (ods. 1), na neverejnom zasadnutí (ods. 2) a do 30 dní odo dňa, kedy jej sudca doručil svoj návrh (ods. 3).

Ani takúto právnu úpravu záruk pred zasahovaním do nezávislosti súdnej moci však nemožno považovať za postačujúcu.

Je tomu tak preto, že ustanovenie § 326a Trestného zákona nie je v súlade s článkami 49 a 141 ods. 1 ústavy. Súdna rada je tak v konaní o návrhu sudcu na vyslovenie nesúhlasu s jeho trestným stíhaním pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona povinná rozhodovať o tom, či sa nemôže javiť, že stíhanie sudcu pre tento trestný čin v konkrétnom prípade nie je zásahom do nezávislosti súdnej moci zo strany moci výkonnej, aj keď si je vedomá toho, že ustanovenie § 326a Trestného zákona ako také odporuje článkom 49 a 141 ods. 1 ústavy. Súdna rada totiž musí rešpektovať skutočnosť, že právna norma sa prezumuje za ústavné súladnú až do momentu, kedy Ústavný súd SR v konaní podľa článku 125 ods. 1 ústavy nevysloví jej nesúlad s ústavou. Je však neakceptovateľné, aby súdna rada dlhodobo tolerovala stav, kedy v právnom poriadku existovala právna norma, ktorú

vyhodnotila ako takú, ktorá odporuje ústave a umožňuje výkonnej moci zasahovať do nezávislého postavenia súdnej moci.

Ustanovenie § 326a Trestného zákona nie je v súlade s článkom 49 ústavy z nasledujúcich dôvodov:

Podľa článku 49 ústavy, len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie. Tento článok je ústavným vyjadrením zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (žiadny trestný čin bez zákona, žiadny trest bez zákona). Podľa právnej teórie túto zásadu, ktorá je výrazom zákonnosti trestného práva a je pravidlom ústavnoprávnej úrovne, je potrebné chápať v zmysle štyroch požiadaviek: (1) konanie možno za trestný čin ustanoviť len zákonom, nie podzákonnými alebo internými právnymi predpismi (*nullum crimen sine lege scripta*), (2) **konanie, ktoré je zákonom ustanovené za trestný čin, musí byť v zákone vyjadrené presne, jasne, zrozumiteľne a dostatočne podrobne, aby adresát právnej normy nemohol mať žiadne pochybnosti o tom, za akých podmienok sa jeho konanie stáva trestným** (*nullum crimen sine lege certa*), (3) analógia, ktorá rozširuje trestnú zodpovednosť v neprospech adresáta právnej normy, je zakázaná (*nullum crimen sine lege stricta*), (4) retroaktivita, ktorá robí trestným konanie, ktoré v čase, kedy sa ho adresát právnej normy dopustil, trestné nebolo, je zakázaná (*nullum crimen sine lege praevia*) (Čič, M. a kol. Komentár k Ústave Slovenskej republiky, Žilina : EUROKÓDEX, s.r.o., s. 343 – 344).

Nepostačuje teda, ak je nejaké konanie označené zákonom ako trestné, ale zo zákona musí tiež jednoznačne vyplývať, aké konkrétne konanie je trestné, resp. aké konkrétne konanie zákon pod hrozbou trestnej sankcie zakazuje (*nullum crimen sine lege certa*). Iba tak totiž adresát trestnoprávnej normy vie, akým právne povoleným spôsobom môže konať. K ústavnej neudržateľnosti zákona, ktorý umožňuje zasahovať do základných práv a slobôd na základe nejasných a neprehľadných pojmov, ktoré používa, sa vo všeobecnosti vyjadril Ústavný súd SR v náleze PL. ÚS 29/05 zo dňa 03. septembra 2008, zverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu (ďalej len „Zb. ÚS“) pod číslom 6/2008, a vo vzťahu k ústavnej neudržateľnosti používania takýchto pojmov priamo v skutkových podstatách trestných činov potom v náleze PL. ÚS 5/2017 zo dňa 09. januára 2019, zverejnenom pod číslom 1/2019 Zb. ÚS.

Ústavnú požiadavku definovania konania, ktoré zákonodarca považuje za trestné, presnými, jasnými a zrozumiteľnými pojmami, ustanovenie § 326a ods. 1 Trestného zákona nespĺňa, keďže v ňom uvedený normatívny znak „svojevoľné uplatnenie práva“ je neurčitý a neumožňuje tak adresátovi tejto právnej normy (sudcovi) rozpoznať, kedy jeho rozhodovanie už možno kvalifikovať ako svojevoľné uplatnenie práva a kedy ešte nie. Je tiež potrebné poukázať na to, že, striktno vzaté, sudca právo „neuplatňuje“, ale aplikuje (používa), keďže uplatniť (subjektívne) právo, môže len jeho nositeľ, teda fyzická alebo právnická osoba, resp. štát, ak vystupuje v súkromnoprávných vzťahoch.

Uvedené platí o to viac za situácie, keď je sudca za určitých okolností oprávnený rozhodovať aj bez výslovnej zákonnej právnej úpravy, na základe princípov všeobecnej spravodlivosti (článok 4 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku), alebo dokonca v rozpore so zákonom (*contra legem*), pokiaľ ide o reprobáciu konania odporujúceho dobrým mravom (nález Ústavného súdu Českej republiky IV. ÚS 1735/07 zo dňa 21. októbra 2008, bod 40 odôvodnenia). Uvedené odporuje zámeru, ktorý zákonodarca sledoval zavedením trestného činu ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, postihnúť sudcu za rozhodovanie, ktoré nemá oporu v zákone (viď citovaná časť dôvodovej správy k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z. uvedená v bode 6 odôvodnenia tohto uznesenia). Sudca všeobecného súdu nemôže byť trestaný za konanie, ktoré mu prikazuje zákon alebo ktoré vyplýva z ústavne konformnej interpretácie zákona Ústavným súdom SR. Práve to však ustanovenie § 326a Trestného zákona umožňuje.

Ustanovenie § 326a Trestného zákona nie je v súlade s článkom 141 ods. 1 ústavy z nasledujúcich dôvodov:

Podľa článku 141 ods. 1 ústavy, v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo **nezávislé** a nestranné súdy. Ústavný súd SR charakterizuje pojem nezávislosť súdov tak, že: „(...) zahŕňa rozhodovanie bez akýchkoľvek právnych a faktických vplyvov na výkon ich právomoci, ako aj na proces ich rozhodovania a **nezávislosť sudcov ako ich nepodriadenosť pri výkone svojich funkcií komukoľvek inému**. (...) V dôsledku tohto ju nemožno považovať ani za nejakú 'výsadu' súdnej moci, ale (naopak) za **nevyhnutný predpoklad naplnenia jej zodpovednosti za nestranné a spravodlivé súdne rozhodnutia**.“ (nález Ústavného súdu SR PL. ÚS 52/99 zo dňa 04. júna 2000, zverejnený pod č. 36/2000 Zb. ÚS).

Z citovanej dôvodovej správy k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z. jednoznačne vyplýva, že dôvodom, pre ktorý sa zákonodarca rozhodol zaviesť trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a ods. 1 Trestného zákona, bolo podriadenie súdnej moci kontrole zo strany moci výkonnej, pretože súdnu moc, ako jedinú z mocí v štáte, považoval za nekontrolovanú. To, že výkonná moc za súčasného právneho stavu skutočne môže prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní kontrolovať súdnu moc, a ako ju môže kontrolovať, už súdna rada uviedla vyššie. Ustanovenie § 326a Trestného zákona tak odporuje článku 141 ods. 1 ústavy, keď umožňuje, aby orgány činné v trestnom konaní zasahovali do nezávislosti súdnej moci tým, že budú sudcov trestne stíhať za rozhodnutia, ktoré vyhodnotia ako „svojvoľné uplatnenie práva“, pričom samé nenesú žiadnu trestnú zodpovednosť za takéto konanie (svojvoľné uplatnenie práva), keďže zákonodarca ustanovil za špeciálny subjekt trestného činu ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona iba sudcov, prísediacich sudcov a rozhodcov. Orgány činné v trestnom konaní sa tak de facto aj de iure stali kontrolórmí „správneho“ rozhodovania všeobecných súdov.

Tomu, že v ustanovení § 326a Trestného zákona je inkorporovaný potenciál svojvoľne zasahovať do nezávislosti súdnej moci nasvedčuje aj skutočnosť, že potom, ako súdna rada nadobudla právomoc rozhodovať o tom, či vysloví súhlas alebo nesúhlas s trestným stíhaním

sudcu pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, ani raz tento súhlas nevyslovila. Naopak, uznesením NZ 3/2024 z 28. mája 2024 a uznesením NZ 6/2024 z 7. júna 2024 vyslovila nesúhlas s trestným stíhaním troch sudcov pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona, keď dospela k záveru, že orgány činné v trestnom konaní v skutkoch, ktoré kladú obvineným sudcom za vinu, neidentifikovali žiadne také konkrétne konanie, ktoré by napĺňalo zákonný znak skutkovej podstaty tohto trestného činu, ktorý spočíva v „svojvoľnom uplatnení práva“ (bližšie k tomu vid' stranu 9 uznesenia súdnej rady z 28. mája 2024, č. NZ 3/2024³⁶) a stranu 13 uznesenia súdnej rady z 07. júna 2024, č. 6/2024³⁷).

Zo spôsobu, akým v prípadoch týchto sudcov orgány činné v trestnom konaní interpretovali a aplikovali ustanovenie § 326a Trestného zákona, zároveň vyplýva, že v praxi vôbec nefunguje záruka, ktorá mala podľa dôvodovej správy k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z. chrániť sudcov pred trestným postihom za ich rozhodovaciu činnosť a ktorá mala spočívať v tom, že: „Pre vyvodenie trestnej zodpovednosti musí byť znak svojvôle v rozhodovaní v zásade konštatovaný súdnym orgánom rozhodujúcim vo veci vo veci (odvolací súd, dovolací súd, iný opravný súd, Ústavný súd SR, Európsky súd pre ľudské práva, Súdny dvor Európskej únie a pod.) (...)“ (Parlamentná tlač 195, dôvodová správa, s. 40). Súdna rada pri rozhodovaní o návrhoch dotknutých sudcov na vyslovenie nesúhlasu s ich trestným stíhaním pre trestný čin ohýbania práva podľa ustanovenia § 326a Trestného zákona totiž zistila, že orgány činné v trestnom konaní všetkých týchto sudcov stíhajú pretože vydali súdne rozhodnutia, a to napriek tomu, že tieto ich rozhodnutia neboli nadriadenými súdmi zrušené pre svojvoľnosť (bližšie k tomu vid' stranu 10 uznesenia súdnej rady z 28. mája 2024, č. NZ 3/2024, a stranu 15 uznesenia súdnej rady z 07. júna 2024, č. 6/2024).

Súdna rada poukazuje na skutočnosť, že ešte počas predchádzajúceho 8. volebného obdobia Národnej rady, svojím uznesením č. 63/2023 zo dňa 16. februára 2023, podľa ustanovenia § 4 ods. 1 písm. c) zákona o Súdnej rade, predložila ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky podnet na vypustenie § 326a z Trestného zákona a odporučila zaradenie tejto legislatívnej zmeny do plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2023. Ministerstvo spravodlivosti súdnu radu neupovedomilo, akým spôsobom tento jej podnet vybavilo. Zmeny navrhované podnetom predloženým ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky na základe uznesenia súdnej rady č. 63/2023 z 16. februára 2023, zároveň nenašli žiadny odraz v legislatívnej činnosti Ministerstva spravodlivosti. Súdnou radou podnecovaná legislatívna zmena sa nestala ani predmetom ostatnej novely Trestného zákona - vládneho návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý bol Národnej rade doručený dňa 06. 12. 2023 ako parlamentná tlač číslo 106³⁸).

³⁶) Dostupné na oficiálnom webovom sídle Súdnej rady prostredníctvom odkazu: <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/16019.pdf>

³⁷) Dostupné na oficiálnom webovom sídle Súdnej rady prostredníctvom odkazu: <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/16034.pdf>

³⁸) Dostupná online na oficiálnom webovom sídle Národnej rady prostredníctvom odkazu: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=9&ID=106>

K oprávneniu generálneho prokurátora rušiť právoplatné rozhodnutia policajta a prokurátora podľa ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku

Hodnotenie Európskej komisie

Európska komisia v Správe konštatovala, že: „Namiesto riešenia obáv obmedzením využívania diskrečnej právomoci generálneho prokurátora na rušenie vyšetrovania prípadov veľkej korupcie sa posilnili kontrolné právomoci generálneho prokurátora nad vyšetrovaniami a trestnými stíhaniami veľkej korupcie.“³⁹⁾ „V súvislosti s odporúčaniami, ktoré boli adresované Slovensku v Správe o právnom štáte 2023, Slovensko vo všeobecnosti: (...) nedosiahlo žiadny pokrok v prijímaní opatrení na zlepšenie koordinácie medzi jednotlivými orgánmi presadzovania práva a zabezpečovaní objektívnosti rozhodnutí prokuratúry, ani v predkladaní legislatívnych zmien, ktorými by sa obmedzila právomoc generálneho prokurátora rušiť rozhodnutia prokuratúry, s cieľom podporiť dosahovania presvedčivých výsledkov v prípadoch veľkej korupcie, (...)“.⁴⁰⁾

Európska komisia ďalej konštatovala, že: „Generálny prokurátor má ako mimoriadny opravný prostriedok právomoc zrušiť akékoľvek právoplatné rozhodnutie nižšie postavených prokurátorov alebo polície prijaté v prípravnom konaní, ak sa domnieva, že toto rozhodnutie je v rozpore so zákonom, a to bez povinnosti odôvodniť takéto rozhodnutie (§ 363 a nasl. Trestného poriadku). Neexistuje žiadna možnosť súdneho preskúmania takýchto rozhodnutí, ani žiadny iný opravný prostriedok. V európskych normách sa stanovuje, že zainteresované strany alebo obeť by mali mať možnosť napadnúť rozhodnutia prokurátorov o nezačatí trestného stíhania. Okrem toho sa v európskych normách týkajúcich sa autonómie a vnútornej nezávislosti v rámci prokuratúry vyžaduje jasný mechanizmus, ktorý nižšie postaveným prokurátorom umožňuje odvolať sa proti povereniu alebo pokynom vyššie postaveného prokurátora.“ Európska komisia tiež poukázala na to, že Ústavný súd SR nevyhovел ústavnej sťažnosti, ktorou sa prezidentka Slovenskej republiky domáhala konštatovania nesúlady ustanovení Trestného poriadku, ktoré upravujú oprávnenie generálneho prokurátora zrušiť právoplatné rozhodnutia policajta a prokurátora, s ústavou, avšak Ústavný súd SR sa vo svojom náleze nezaoberal otázkou záruk, ktoré vyžadujú „európske normy“.⁴¹⁾ Európska komisia k tomu tiež dodala, že Ústavný súd SR ešte nerozhodol o „druhej ústavnej sťažnosti“, ktorú „(...) podala bývalá prezidentka Slovenskej republiky Čaputová a v ktorej sa žiada o posúdenie ústavnosti činností Generálneho prokurátora v súvislosti s využívaním § 363 (...)“.⁴²⁾

Na základe uvedených záverov Európska komisia Slovensku odporučila, aby, citujem: „(...) zabezpečilo účinné a nezávislé vyšetovanie a stíhanie prípadov veľkej korupcie v záujme dosiahnutia presvedčivých výsledkov, a to aj predchádzaním neprimeranému zasahovaniu

³⁹⁾ Správa, s. 1

⁴⁰⁾ Správa, s. 2

⁴¹⁾ Správa, s. 10

⁴²⁾ Správa, s. 10

*do takýchto prípadov a obmedzením využívania právomocí generálneho prokurátora naň rušenie konečných rozhodnutí vyšetrovateľov a prokurátorov, (...)*⁴³⁾

Stanovisko:

Ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku upravujú mimoriadny opravný prostriedok, na základe ktorého môže generálny prokurátor zrušiť právoplatné rozhodnutia, ktoré vydal policajt alebo prokurátor v prípravnom konaní trestnom, v prípade, ak nimi, alebo konaním, ktoré ich vydaniu predchádzalo, bol porušený zákon. Porušením zákona sa rozumie ako porušenie hmotnoprávných ustanovení Trestného zákona, tak aj procesných ustanovení Trestného poriadku. Tento mimoriadny opravný prostriedok bol do Trestného poriadku zaradený rekodifikáciou trestného práva s účinnosťou od 01. januára 2006. Zákonodarca jeho zaradenie do Trestného poriadku odôvodnil tým, že: „(...) treba umožniť vo veciach, v ktorých súd ešte nekonal a (...) ktoré v tomto rozsahu spočíva na chybnom procesnom konaní, aby nezákonnosť napravil generálny prokurátor.“ *Pôjde jednak o operatívnejšie konanie a jednak o odbremenenie súdov na ktoré prechádzajú ďalšie nové formy konania a rozhodovania (odklony), a aj samotné kontradiktórne hlavné pojednávanie bude procesne náročnejšie*“ (Parlamentná tlač 720, dôvodová správa, s. 69)⁴⁴⁾.

Z citovanej časti Správy vyplýva, že Európska komisia vychádza z predpokladu, že obmedzenie právomocí generálneho prokurátora rušiť právoplatné rozhodnutia, ktoré policajt alebo prokurátor vydali v prípravnom konaní trestnom v rozpore so zákonom, by malo za následok presvedčivejšie objasňovanie „prípadov veľkej korupcie“, lepšiu koordináciu medzi jednotlivými orgánmi presadzovania práva a zabezpečenie objektívnosti rozhodnutí prokuratúry. Európska komisia nevysvetľuje, ako k týmto kvalitatívnym zmenám môže prispieť obmedzenie mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý má účastníkom trestného konania – obvinenému, poškodenému a zúčastnenej osobe⁴⁵⁾ - zaručovať, že trestné konanie bude prebiehať zákonne a bez porušovania ich procesných práv, a ktorý nemá spôsobilosť zastaviť „vyšetrovanie veľkej korupcie“, keďže je založený v zásade na kasačnom princípe, kedy generálny prokurátor v prípade, ak dospeje k záveru, že napadnutým rozhodnutím policajta alebo prokurátora bol porušený zákon, takéto rozhodnutie „iba“ zruší a prikáže policajtovi alebo prokurátorovi, aby vo veci ďalej konal a rozhodol.⁴⁶⁾ Policajtovi, ani podriadenému prokurátorovi následne nič nebráni v tom, aby vo „vyšetrovaní veľkej korupcie“ ďalej pokračovali, musia to však urobiť zákonne a za plného rešpektovania procesných práv účastníkov trestného konania.

V citovanej časti Správy tiež Európska komisia tiež naznačuje, že generálny prokurátor používa svoje oprávnenie zrušiť právoplatné rozhodnutie policajta a prokurátora na „neprimerané“ zasahovanie do „vyšetrovania prípadov veľkej korupcie“. **Takéto**

⁴³⁾ Správa, s. 2

⁴⁴⁾ Dostupná online na oficiálnom webovom sídle Národnej rady prostredníctvom odkazu: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=3&ID=720>

⁴⁵⁾ vid' ustanovenie § 364 ods. 1 Trestného poriadku

⁴⁶⁾ vid' ustanovenie § 367 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku

konštatovanie má podľa názoru súdnej rady výslovne politický charakter, keďže nevychádza zo žiadnych konkrétnych údajov, a preto by sa v odbornom dokumente, ktorý sa venuje právu a právnenému štátu, nemalo vôbec nachádzať.

Ako na to poukázala aj Európska komisia, k ústavnej súladnosti predmetného mimoriadneho opravného prostriedku sa vyjadril aj Ústavný súd SR, ktorý vo svojom plenárnom náleze zo dňa 21. júna 2023, č. k. PL. ÚS 1/2022-270, poukázal na to, že rozhodnutie generálneho prokurátora podľa ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku má procesný charakter a po zrušení napadnutého rozhodnutia sa postupuje podľa § 367 ods. 1 Trestného poriadku, čo **nepredstavuje prekážku pokračovania v trestnom konaní**⁴⁷⁾). Zákonnou podmienkou zrušenia právoplatného rozhodnutia prokurátora alebo policajta v prípravnom konaní generálnym prokurátorom je porušenie zákona zrušovaným rozhodnutím alebo konaním, ktoré mu predchádzalo. Účelom je teda ochrana zákonnosti v prípravnom konaní. Zásada zákonnosti vyjadrená v § 2 ods. 1 Trestného poriadku ako zásada stíhania iba zo zákonných dôvodov, ktorej aspektom je zákonnosť začatia trestného stíhania, ako aj zákonnosť vedenia trestného stíhania, je najdôležitejšou zásadou trestného konania. Nejde pritom iba o trestno-procesnú zásadu, ale aj o **naplnenie ústavného princípu legality, pretože trestné stíhanie možno viesť len v súlade so zákonom a len samotné dosiahnutie jeho cieľa nemôže posväcovať prípadné nezákonné prostriedky**⁴⁸⁾). Súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány prokuratúry, a to aj postupom podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť príslušných orgánov prokuratúry zákonom ustanoveným postupom sa takýmto podnetom zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť. Súčasťou tohto práva dotknutej osoby nie je ale právo, aby príslušné orgány prokuratúry jej podnetu vyhovel (I. ÚS 40/01, II. ÚS 168/03, III. ÚS 133/06, I. ÚS 15/2017).⁴⁹⁾

Súdna rada sa s predmetnými závermi Ústavného súdu SR v plnom rozsahu stotožňuje.

Pokiaľ Európska komisia poukazuje na to, že Ústavný súd SR doposiaľ nerozhodol o „druhej ústavnej sťažnosti prezidentky Slovenskej republiky, ktorou sa domáha posúdenia ústavnosti využívania § 363 Trestného poriadku generálnym prokurátorom, tak je potrebné upriamiť jej pozornosť na skutočnosť, že prezidentka Slovenskej republiky podala dňa 12. septembra 2023 Ústavnému súdu SR návrh na začatie konania⁵⁰⁾ podľa článku 128 ústavy o výklad tých ustanovení ústavy, z ktorých, podľa jej názoru, vyplýva prezidentovi Slovenskej republiky oprávnenie kontrolovať generálneho prokurátora⁵¹⁾). Medzi prezidentkou Slovenskej republiky

⁴⁷⁾ bod 184 predmetného nálezu

⁴⁸⁾ bod 149 predmetného nálezu

⁴⁹⁾ bod 173 predmetného nálezu

⁵⁰⁾ Podľa ustanovení § 42 ods. 2 písm. h) a § 147 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa konanie o výklad ústavy podľa článku 128 ústavy začína na návrh, nie na základe ústavnej sťažnosti, ako to nesprávne v Správe uvádza Európska komisia.

⁵¹⁾ Prezidentka žiada o výklad ústavy v súvislosti s generálnym prokurátorom. Dostupné online:

<https://www.prezident.sk/article/prezidentka-ziada-o-vyklad-ustavy-v-suvislosti-s-generalnym-prokuratorom/>

a generálnym prokurátorom vznikol kompetenčný spor o to, či je generálny prokurátor povinný prezidentovi Slovenskej republiky poskytnúť všetky rozhodnutia, ktorými rozhodol o návrhu oprávnených osôb podľa ustanovení § 363 a nasl. Trestného poriadku, alebo nie⁵²). Samotnej otázke, či je oprávnenie generálneho prokurátora rušiť právoplatné rozhodnutia policajta a prokurátora v súlade s ústavou, sa teda predmetný návrh prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania o výklad ústavy nijak nedotýka, ako to nesprávne uvádza Európska komisia v Správe, a teda rozhodnutie Ústavného súdu SR o tomto návrhu nemôže mať žiadny vplyv na záver o súlade ustanovení § 363 až § 367 Trestného poriadku, ktorý Ústavný súd SR zaujal vo svojom plenárnom náleze zo dňa 21. júna 2023, č. k. PL. ÚS 1/2022-270.

Nesprávne je aj konštatovanie Európskej komisie, podľa ktorého generálny prokurátor nemá povinnosť odôvodniť uznesenie, ktorým zrušil právoplatné rozhodnutie policajta alebo prokurátora pre jeho rozpor so zákonom. Podľa ustanovenia § 162 ods. 2 Trestného poriadku rozhodujú orgány činné v trestnom konaní (teda aj generálny prokurátor), ak zákon neustanovuje niečo iné alebo ak rozhodnutie nemá technicko-organizačnú alebo operatívnu povahu, uznesením. Príkazom rozhodujú, kde to zákon výslovne ustanovuje. Ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku neustanovujú, akým druhom rozhodnutia je generálny prokurátor oprávnený zrušiť právoplatné rozhodnutie policajta alebo prokurátora, pričom takéto rozhodnutie nemá technicko-organizačnú ani operatívnu povahu. To znamená, že generálny prokurátor v takomto prípade rozhoduje uznesením. Podľa ustanovenia § 176 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, ak zákon neustanovuje niečo iné, uznesenie musí obsahovať odôvodnenie. Keďže ustanovenia § 363 a nasl. neustanovujú inak, musí uznesenie generálneho prokurátora o zrušení právoplatného rozhodnutia policajta alebo prokurátora obsahovať odôvodnenie. Súdnej rade zároveň nie je známy žiadny taký prípad, kedy by generálny prokurátor tieto zákonné ustanovenia odignoroval a svoje uznesenie o zrušení právoplatného rozhodnutia policajta alebo prokurátora by neodôvodnil. Nakoniec, ani sama Európska komisia žiadny takýto prípad v Správe neuvádza.

Čo sa týka konštatovania Európskej komisie, že neexistuje žiadna možnosť súdneho preskúmania takéhoto rozhodnutia generálneho prokurátora, súdna rada v tomto smere opäť odkazuje na plenárny nález Ústavného súdu SR zo dňa 21. júna 2023, č. k. PL. ÚS 1/2022-270, v odôvodnení ktorého Ústavný súd SR konštatoval, že: *„V tomto kontexte možno analogicky poukázať na situáciu, ak sa prokurátor, vychádzajúc z výsledkov prípravného konania, v prípade, že výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania dostatočne neodôvodňujú postavenie obvineného pred súd, rozhodne nepodať obžalobu, a teda z dôvodov uvedených v zákone zastaví trestné stíhanie [s autoritatívnou konštatáciou nepochybnej situácie zodpovedajúcej skutkovej alebo právnej neviny podľa § 215 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku a tvoriacej prekážku právoplatne rozhodnutej veci], postúpi vec inému orgánu, ak vyhodnotí, že nejde o trestný čin, ale o priestupok alebo o správny delikt. Ani proti takýmto rozhodnutiam prokurátora nie je možné podať opravný prostriedok,*

⁵²) Rovnako

o ktorom by rozhodoval súd, resp. nie sú preskúmateľné súdom, pričom aj v tomto prípade by bolo možné hovoriť (...) o zásahu do súdnej moci v tom, že by sa jej upieralo konečné rozhodnutie vo veci.⁵³⁾ Neprípustnosť opravného prostriedku proti rozhodnutiu z mimoriadneho opravného konania pritom nepredstavuje zásah do práva na súdnu alebo inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práve naopak. Mimoriadnym opravným konaním sa sleduje náprava porušenia zákonnosti, čím sa poskytuje iná právna ochrana.⁵⁴⁾ Ak by zákonodarca právnou úpravou mimoriadneho opravného prostriedku pripustil preskúmanie rozhodnutia z mimoriadneho opravného konania ďalším opravným prostriedkom, došlo by k iterácii či reťazeniu opravných prostriedkov, čím by nebolo možné ad absurdum nikdy dosiahnuť stabilitu a nezmeniteľnosť rozhodnutí, a tým by bola hrubo porušená právna istota (...). Právna úprava trestného konania preto nepripúšťa preskúmanie rozhodnutia z mimoriadneho opravného konania, a to nielen v § 363 ods. 3 Trestného poriadku, ale ani v § 392 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého proti rozhodnutiu o dovolaní opravný prostriedok nie je prípustný.⁵⁵⁾

Súdna rada sa s predmetnými závermi Ústavného súdu SR v plnom rozsahu stotožňuje.

Pokiaľ sa Európska komisia odvoláva na „európske normy“, podľa ktorých majú mať zainteresované strany a obeť možnosť napadnúť rozhodnutie prokurátora „o nezačatí trestného stíhania“ (podľa slovenského Trestného poriadku pôjde o uznesenia o odmietnutí veci⁵⁶⁾ alebo o zastavení trestného stíhania⁵⁷⁾), tak je potrebné upriamiť jej pozornosť na to, že proti takýmto rozhodnutiam môže poškodený podľa slovenského Trestného poriadku podať sťažnosť⁵⁸⁾ a aj zmienený návrh na zrušenie právoplatných rozhodnutí policajta alebo prokurátora⁵⁹⁾.

Pokiaľ sa Európska komisia odvoláva na „európske normy“, ktoré požadujú taký mechanizmus, ktorý umožní nižšie postaveným prokurátorom odvolať sa proti povereniu alebo pokynom vyššie postaveného prokurátora, tak je potrebné upriamiť jej pozornosť na to, že takýto mechanizmus je v zákone č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ďalej len „zákon o prokuratúre“) už zavedený. Podľa ustanovenia § 6 ods. 4 zákona o prokuratúre je podriadený prokurátor povinný odmietnuť splnenie pokynu, ak by jeho splnením spáchal trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie; odmietnutie splnenia pokynu je povinný písomne odôvodniť. Podľa ustanovenia § 6 ods. 7 zákona o prokuratúre, ak podriadený prokurátor považuje pokyn za rozporný s právnym predpisom alebo so svojím právnym názorom, môže písomne požiadať nadriadeného prokurátora, aby mu vec odňal. Žiadosť musí odôvodniť. Nadriadený prokurátor jeho žiadosti vyhovie a vybavením veci poverí iného prokurátora alebo ju vybaví sám. Súdna rada na tomto mieste považuje za potrebné poukázať tiež na to, že Európska komisia si v tomto prípade zjavne

⁵³⁾ bod 179 predmetného nálezu

⁵⁴⁾ bod 172 predmetného nálezu

⁵⁵⁾ bod 171 predmetného nálezu

⁵⁶⁾ vid' ustanovenie § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku

⁵⁷⁾ vid' ustanovenie § 215 Trestného poriadku

⁵⁸⁾ vid' ustanovenia § 185 ods. 2, § 197 ods. 3 a § 215 ods. 6 Trestného poriadku

⁵⁹⁾ vid' ustanovenie § 364 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku

zamenila oprávnenie účastníka trestného konania podávať opravné prostriedky proti vymedzeným rozhodnutiam orgánov činných v trestnom konaní a súdov, s oprávnením podriadeného prokurátora odmietnuť príkaz nadriadeného prokurátora, o ktorom sa domnieva, že odporuje zákonu alebo je v rozpore s jeho svedomím. Práve len takéto oprávnenie podriadeného prokurátora odporúčajú zaviesť „európske normy“, na ktoré sa Európska komisia v Správe odvoláva⁶⁰). Nakoniec, bolo by právne nezmyselné, aby podriadený prokurátor mohol opravnými prostriedkami napádať rozhodnutia nadriadeného prokurátora. Podriadený prokurátor, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti trestného konania, nemá v prípravnom konaní trestnom postavenie účastníka trestného konania, ale postavenie štátneho orgánu, ktorý autoritatívnym spôsobom rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov trestného konania. Neexistuje preto žiadny dôvod, pre ktorý by mal mať podriadený prokurátor v prípravnom konaní trestnom právo „odvolať sa“ proti rozhodnutiu, ktorým jemu nadriadený prokurátor rozhodol o opravnom prostriedku proti jeho vlastnému rozhodnutiu. Absurdnosť takéhoto procesného riešenia je zjavná, ak si namiesto podriadeného a nadriadeného prokurátora predstavíme, že by podriadený súd mohol podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým jemu nadriadený súd rozhodol o opravnom prostriedku proti jeho vlastnému rozhodnutiu.

V Bratislave, 3. septembra 2024

⁶⁰) vid' napr. bod 43 Stanoviska Konzultatívnej rady európskych prokurátorov (CCPE) zo dňa 23. novembra 2018, číslo 13, podľa ktorého, citujem: „Mali by sa vytvoriť jasné mechanizmy, ktoré umožnia prokurátorom na nižšej úrovni odvolať sa proti povereniam alebo pokynom nadriadeného prokurátora, ak zistia, že tieto poverenia alebo pokyny sú nezákonné alebo neopodstatnené.“